

Pangamologa E Pe Ae Ion Pa'e **Kana Turunglomatana**

Ion ke pa'e lau laekia ta baina ragau nga loreamatana roma, Iesus Karais ka i a tai, na nga loreapatokona te i. Nga pangamologa e momo nga ina e kapunu Ion ke patoe Karais ka “Pangamologa”. Na ke panana ta Pangamologa laeala a i ae Karais roma,

“Pala nganige, ka ina orume ke sane ke lele tale, nae Pangamologa ke momo. Pangamologa laeala ke momo kala nge Nutu, bae Pangamologa laeala ka i ae Nutu. Orume kinung keke lele nga Pangamologa laeala, ba ka sana otte lele balakala nge i. Mauling ka puna nge i, ba mauling laeala ke tunge olamana ta ragau kinung.” (1:3-4)

Ba nga inte e momo kokoro ta lau laekia rongana Ion ke pa'e pangamologa ore role roma,

“Bae Iesus ke kuma ka killa pattoto reke bollalau nga barangalele ra kanna ragureame bole. Ba iau ae Ion ka sana pa'e ri kinung nga lau laekia.

Ava iau ka pa'e na kokorai ta baina miau nga lomiauapatokona roma, Iesus ka i ae Karais, ba ka i ae Nutu Tuna.

Ka pa'e na kokorai ta baina miau nga lomiauapatokona minmina, na ngaka rave mauling e momo passavele kurumea lomiauapatokongana te i.” (20:30-31)

Pangamologa Ke Lele I A Agau

¹ Pala nganige, ka ina orume ke sane ke lele tale, nae Pangamologa ke momo. Pangamologa laeala ke momo kala nge Nutu, bae Pangamologa laeala ka i ae Nutu. ² Pala nganige, ka ina orume ke sane ke lele tale, nae i ke momo kala nge Nutu.

³ Orume kinung keke lele nge Pangamologa laeala, ba ka sana otte lele balakala nge i. ⁴ Mauling ka puna nge i, ba mauling laeala ke tunge olamana ta ragau kinung. ⁵ Olamana laeala ka lamana nga osuguna, ba osuguna ka sana kana gingginga ta ulongpite.

⁶ Na agau te a Nutu ba'e ke atu ora giana nge Ion. ⁷ I ke atu ta i a aturungpotakana ta turungpotange olamana laeala, ta baina ragau kinung nga loreapatokona kurumea pulingmalagangana ka pangamologa. ⁸ I muni ka sana i a olamana laeala. Ke sa. I ke atu ta i turungpotange olamana laeala. ⁹ Olamana a kaomannmannangana kia ore tunge olamana ta ragau kinung ke atu ta mogalo laekia e ngape.

¹⁰ I ke momo nga mogalo laekia e ngape, ba oru re nga mogalo laekia keke lele nge i, ava re nga mogalo laekia ke sane ke kelapatokone. ¹¹ I ke atu ta ragau rae i, ava ragau rae i ka sana loreangatakale. ¹² Ava ta ragau ra loreangatakale ba loreapatokona te i, ri keke rave Nutu patongana kerea ka goe rae i. ¹³ Ava ka sana ri ra goe rae Nutu kurumea lelengareangana nga agau te, o kurumea agau lonangana o avale natale lonangana. Ke sa. Keke lele nge Nutu mana.

¹⁴ Bae Pangamologa laeala ke lele i a agau, na ke momo ngaliua nge mangng. Ba mangng ka kele lamanangana e toakala. Ka i a Tamana goe kena mana ae i lamanangana. Ba ka i a lama ora lopengana ae Nutu a i tungumane ba pangamologa a kaomannmannangana keke ponu nge i.

¹⁵ Ion ke role ka turungpotangana e ta Pangamologa laeala e lele i a agau, ba ke kiu roma, “Aekia ka i ae aelama a iau rorole te roma, ‘Agau e la atung ngarume nge iau ke ngailu nge iau, ta i ke momo pala nge iau.’” ¹⁶ Ba lonana ae i ke ponutalao, minmina na ita kinung kaka rave lonana raumana muni. ¹⁷ Ta ragau ravungareangana ka bangapagame ke lele kurumea Nutu tungngana ka bangapaga nginngina te Moses. Ava ragau ravungareangana ka lopengana ae Nutu a i tungumane ba ragau ravungareangana ka pangamologa a kaomannmannangana ke lele kurumea Nutu tungngana kae Iesus Karais. ¹⁸ Ka sana agau te kele Nutu ka kae te, avae Nutu Tuna a i kena mana ore momo nge Tamana bavana ke papote Nutu.

Ion E Nga Pangamagoe Ke Panane I Muni Kumangngana

¹⁹ Na ka inae Iura re ngae Ierusalem ke ba'e pirisme ba Livaima ta ri balinglage roma, “Ka one a tai?” nae Ion ke panane i muni. ²⁰ I ke sane kauili ava ke turupota roma, “Ka sana iau ae Karais.”

²¹ Na ri keke ballage roma, “Ava, ka one a tai? Ka one ae Ilaia?”

Nae Ion ke role roma, “Ka sana iau ae Ilaia.”

Ba keke ballage muni roma, “Ka one a agau e toe Nutu kaona a i role pala ta i bange?”

Nae Ion ke ale balinglaga nga kanrea roma, “Ke sa.”

²² Na keke ballage muni roma, “Ka one a tai? Ngo turu te mangng nga baina mangng nga loagaliu ka pangamologa alangana ta reke ba mangng. Ko role mina ngaetai kone?”

²³ Nae Ion ke ala rea ka pangamologa a Aisaia a i a agau e toe Nutu kaona pa'e pala roma, “Ka iau a agau e kurkura kalingngana nga ina a sana ragau ngia roma, ‘Ngaka patupe pamau ae Avolau.’”

²⁴ Ka baina Parisio palu ra ri ke ba rea ²⁵ keke ballage roma, “Ngaroma sana one ae Karais, o Ilaia, o agau laeala e toe Nutu kaona, na ke meimia na one ko pamagoegoea ragau?”

²⁶ Nae Ion ke ala rea roma, “Iau ka pama-goeoea ragau ka me, ava ka agau te ke momo ngaliua nge miau ora sana lomiaumatana kia. ²⁷ I ka i a agau e atu ngarume nge iau, ba ka sana iau a agau e pe ta iau polange oalo nge nga kesingsilagi ngae i.”

²⁸ Na oru nginngina keke lele ngae Betani nga Me Ae Ioran bavana tetoto, nga inaeala ae Ion pamagoegoea ragau ngia.

Iesus Ka I Ae Sipsip Goekia Orae Nutu

²⁹ Me ngangaila, nae Ion ke kele Iesus ine tatu, na ke role roma, “Ngaka kele. Sipsip Goekia ae Nutu ore atu ta ravunglelepatali ka re nga mogalo laekia e ngape nga baingarea reke sosoali ikolong e tatu! ³⁰ Aekia ka i a agau ama iau rorole

te roma, ‘Agau e la atung ngarume nge iau ke ngailu nge iau, ta i ke momo pala nge iau.’ ³¹ Iau muni ka sana kelapatokone, ava iau ka atu ba ka pamagoegoea ragau ta baina ragau re ngae Israel nga loreamatana kia.”

³² Nae Ion ke role ka turungpotangana roma: “Iau ka kele Kannu Ae Nutu ke atupisigi nga tava ma i a manu a kulao ba ke mommo nge i.

³³ Taroma i e ba iau ta pangamagoenge ragau ka me sane te role kau ka pangamologa pala, na iau ala sana ta kelapatokone. Ava i ke role kau pala roma, ‘Agau a one kele Kannu ae iau ine atupisigi be mommo nge i ka i a agau e la pangamagoenge ragau kae Kannu E Tupu.’ ³⁴ Ba iau ae Ion ka kele tapu, ba ka turupota roma, agau laeala ka i ae Nutu Tuna.”

Barangalele Rae Iesus Kanna Re Kapunu

³⁵ Ka kae tetoto muni, nae Ion ke meisinsi kala nga barangalele lua ra kanna. ³⁶ Na i ke kele Iesus ine tatao na ke role roma, “Ngaka kele. Sipsip Goekia ae Nutu iala e tatao.”

³⁷ Na ka ina barangalele lua rae Ion kanna ke longe ine role minmina, na keke loakurumea Iesus. ³⁸ Minmina nae Iesus ke kampiliu, na ke kela rea ineke tataokurumea, na ke ballaga rea roma, “Kaka meimia?”

Na keke role roma, “Rabai” (a mirana roma Apangalomatanakana), “one ko mommo nga ine ngaetai?”

³⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ka atu, na ngaka kele.”

Minmina na ri keke loa ba keke kele ina i mommo ngia. Na keke momo kala nge i ka

kae laeala. Ba kae ke pa basema kae matana a tangulelu ka sinro.

⁴⁰ Nae Saimon Pita teiteikia ae Anru ka i a te nga pana lua nginngina reke longe Ion pangamologangana beke loakurumea Iesus. ⁴¹ Ba oru e kapunu ta i kumangng kia, i ke loa ta kalingpa ka tataokia ae Saimon ba ta roleng kia roma, “Mangng ka kalipa ka agau a i ae Mesaia” (ora mirana roma Karais). ⁴² Ngarume na i ke loa kae Saimon te Iesus.

Nae Iesus ke kela te i, na ke role kia roma, “Ka one ae Saimon a i ae Ion tuna. Giang nge Sipas” (eke patoe kae Pita).

Iesus Ke Kiue Pilip riluae Nataniel

⁴³ Ka kae tetoto nae Iesus ke bai ta kulungtapu tae Galili. Na i ke kalipa kae Pilip, na ke role kia roma, “Atu kurume iau.”

⁴⁴ Bae Pilip kala nge Anru bae Pita ka ri re nga maga kunna e bollau ae Betsaira. ⁴⁵ Nae Pilip ke kalipa kae Nataniel, na ke role kia roma, “Mangng ka kalipa ka agau amae Moses pa te pala ngallo nga Bangapagame. Ba ka i a agau ama ragau reke toe Nutu kaona ke pa te bole. Ka i ae Iesus e ngae Nasaret a i ae Iosep tuna.”

⁴⁶ Nae Nataniel ke magio, na ke ballaga galiu roma, “Koe! Ka otte e pe ke pa nge Nasaret?” Nae Pilip ke ale roma, “Atu, ngo kele.”

⁴⁷ Ka inae Iesus kele Nataniel ine tatu te i, na ke role roma, “Ngaka kele. Israel te mannangana ora sana otte a goanga momo nge i.”

⁴⁸ Minmina nae Nataniel ke ballage roma, “Ko maimia ka longmatanangang kau?”

Nae Iesus ke ale roma, “Pala, ka ino momo nga bega a pik siana inae Pilip sane kiu te one tale, na iau ka kela one.”

⁴⁹ Nae Nataniel ke ale roma, “Rabai, ka one ae Nutu Tuna. Ba ka one a Kelangpatali ae Israel.”

⁵⁰ Nae Iesus ke role kia roma, “Lopatokona ae one ke lele kurumea longang ngana ka pang-amologangau ina iau role kone roma, ka kela one ino momo nga bega a pik siana. Ava ngarume na one ko la kelange oru reke bollau raumana nga ollaeala.” ⁵¹ Bae Iesus ke role bole roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngarume na miau kaka la kelange tava ine nge pulapatali, ba anggelo rae Nutu ine ngeke lopataetae ba ngeke somalingling te Agau Tuna.”

2

Iesus Ke Kampiliue Me Na Ke Lele I A Uain

¹ Na ka kae a mologi, na kaning e bollau e nga palinggravung ke lele nga maga kunna e bollau a giana nge Kena ngallo ngae Galili. Bae Iesus naname ke momo nga kaning laeala e bollau, ² ba ri keke ba te Iesus kala nga barangalele ra kanna ta ri momong nga palinggravung laeala bole. ³ Ngarume, ka ina uain rongo tapu, nae Iesus naname ke role kia roma, “Ka sana karea uain muni.”

⁴ Nae Iesus ke role kia roma, “Avale laekolong, ke meimia o ulosivala iau nga ollaekia? Kae ae iau ke sane lele tale.”

⁵ Nae naname ke role ka ra kumangngatulu roma, “Ngaka kuma mana kurumea ine nge role ta taru.”

⁶ Na nga inaeala ka me bagana reke bollalau ra ri ke kuma ki ka lollo, ba ka ri lima ba kena keke momo. Ka ri ra me bagana nga pasinunge me ngi ore nga pangalellepa'e ragau mirareame kurumea Iurame baingarea te. Ba kenakena ponungana ke basema litame ka ri 100.

⁷ Nae Iesus ke role ka ra kumangngatulu roma, “Ngaka paponue me baganame ka me.” Minmina na ri keke paponu rea ka me savele ta kaoreame.

⁸ Ngarume nae i ke role kerea roma, “Ngaka kiaulelea inte, na ngaka loa kia ta kaning tamana.”

Na ri keke kuma minmina, ⁹ na kaning tamana ke ave me laeala e kampiliu ne lele i a uain. Ba i ka sana lonamatana roma, uain laeala ke meimia ka lelengana. Ava ra kumangngatulu reke kiaulelea me ka loreamatana. Minmina na kaning tamana ke kiuvala ka apanung e kamapitakama, ¹⁰ na ke role kia roma, “Ragau kinung keke lelemalaga ka uain e pe kapunu, ba ngarume, ka ina ragau ke bemve tapu, na ri ngeke tavoa ka uain a sana kunna e bollau. Ava one ko talulelea nekia e pe, ava ikia na ko ulomalage. Na bainga laeala ke pe.”

¹¹ Ba killa laekia ae Iesus kuma kia nga maga kunna e bollau ae Kena nga ina nga Galili ka i a killa e kapunu a i kuma kia. Ba nga kumangng laeala i ke pakosining ka gingginga ae i e bollau raumana. Minmina na barangalele ra kannu ka loreapatokona te i.

Iesus Ke Taomalage Ragau Nga Tempel

¹² Ngarume nga ollaeala nae Iesus kala nge naname, bae teiteikia memena, ba barangalele

ra kanna keke taopisigi tae Kaperneam. Na keke momo nga inaeala ka kae palu.

¹³ Ka ina kaning e bollau ae Iurame eke patoe kae Paska ke lele kokoro, nae Iesus ke loapatae tae Ierusalem. ¹⁴ Ba ka ine taolu ta malle re ngapotu nga bale a tempel, na i ke kele ragau reke bava ka bulmakaume, ba sipsipme, ba manu ra kulao. Ba ke kele ragau reke tattara ba keke rarave lollokanna ra Romme kanrea beke tungugaliliue lollokanna ra Iurame kanrea. ¹⁵ Minmina nae i ke kuma ka sapingi te ka oalo iname, na ke taomalage ragau kinung kala nga sipsip ba bulmakau ngae ri lagapotu nga ina re nga tempel. Ba i ke kasilole lollokanna ra reke tungugaliliue lollokanna nga kanrea, ba ke bapalipisigi ka pala ngae ri. ¹⁶ Na i ke role ka reke bava ka manu ra kulao roma, “Ka kapatali ka oru kakai lagapotu nga inaealia! Manemiausa bainga ka bale ae Tamau ta i a malle e nga banga ka orume!”

¹⁷ Na barangalele ra kanna ka loreagaliu ta pangamologa a ragau ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna roma:
“Logumatengana ta bale ae one ke tonge siau raumana.”

¹⁸ Nae Iurame keke ale ka kiungasiling ngareangana kia roma, “Tai ke tunge gia bolinglaungana te one ta one kumangng ka oru kakai? Ko la pangakosining ka killa e bollau a taru te mangng, nga baina mangng nga lomangngmatana roma ko rave gia bolinglaungana ngae tai?”

¹⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma ngaka rure tempel laekia, na iau ka la kumangngamuni kia ka kaeme ka ri mologi.”

²⁰ Nae Iurame keke ale roma, “Tempel laekia ke rave pesingmatana ka ri 46 ta ri kumangng kia, ba one ko la pangamaisinge muni ka kae mologi mana. Ke sa bavakena.” ²¹ Avae Iesus ke sane rorole ta tempel laeala. Ke sa. I ke rorole ta i muni mirana. ²² Ba ngarume, ka inae Nutu pasigipage nga mateng tapu, na barangalele rae i ka loreagaliu ta pangamologangana ine role minmina pala. Na ri ka loreapatokona ta pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna, ba ka loreapatokona ta pangamologa a Iesus rolea.

²³ Ba ragau papatu keke kele killa reke bollalau ra i kumkuma ki ine mommo ngae Ierusalem nga Kaning E Bollau E Nga Paska. Minmina na ri ka loreapatokona te i. ²⁴ Ava nge Iesus muni, i ka sana lonakalkala kerea kurumea, i ka lonamatana tapu ka ragau kinung. ²⁵ I ke sane momalle agau te ta i turunglomatana te i ka ragau baingareanganame kurumea, i ka lonamatana tapu ka oru reke momo ngallo nga ragau.

3

Iesus Ke Palomatane Nikoremus

¹ Na agau te a giana nge Nikoremus a i a Parisio te ke momo. Ka i a agau te a bollau ngaliua nga reke taoamugmuga ka Iurame. ² Ka rigo te na i ke loa te Iesus, na ke role kia roma, “Rabai, mangng ka lomangngmatana roma, ka one a apangalomatanakana orae Nutu ba'e. Ta taroma Nutu sane te momo kala nga agau te, na i sane te kuma ka killa reke bollalau ra one kumkuma ki.”

³ Nae Iesus ke ale ka rolengana kia roma, “Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma,

ngaroma agau sane nge lele muni nga toangapisigi, na i sane nge kele Nutu kelangpatalingana.”

⁴ Nae Nikoremus ke role kia roma, “Ava agau nge meimia ka toangapisigingana ka ine papisigi tapu? Ka sana nga lungana a lua nga naname siana nga baina naname nge toapisigia muni.”

⁵ Nae Iesus ke ale roma, “Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, ngaroma agau sane nge lele muni nga me ba kannu toangapisigi ngareangana kia, na i ke sane la lunga nga Nutu kelangpatalingana. ⁶ Oru a agau mirana toapisigia ka i a mira, ba oru a Kannu ae Nutu toapisigia ka i a kannu. ⁷ Sono ngo magio nga ina iau role kone roma, ‘Ngo lele muni nga toangapisigi.’ ⁸ Bovole ke inso ba ke tatao kurumea lonangana mana. Ko longe maina ava ka sana longmatana roma ke pa ngaetai, ba ka sana longmatana roma ke lola aetai. Ragau ra Kannu ae Nutu toapisigi rea ka tongarea kena mana ma ollaeala.”

⁹ Nae Nikoremus ka ballage Iesus roma, “Ava oru nginngina keke la leleng mina ngaetai?”

¹⁰ Nae Iesus ke ale ka balinglagangana kia roma, “Ka one a agau e palomatantane Israelme. Ke meimia na one ka sana longmatana ka oru nginngina? ¹¹ Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, mangng ka pamolloga ta oru ra mangng ka lomangngmatana ki. Ba mangng ka turulomatana ta ora mangng ka kele, ava miau ka sana lomiauungatakalkale oru ra mangng ka tuturulomatana ki. ¹² Iau ka role kamiau ta oru re nga mogalo laekia e ngape ava ka sana lomiauapatokona. Na ka la lomiauapatokona

mina ngaetai ngaroma iau nga role kamiau ta oru re nga Nutu mallena nga tava? ¹³ Ka sana agau te loapatae be lu lakallo ta Nutu mallena nga tava. Agau Tuna kasikena ore atupisigi nga Nutu mallena nga tava, i mana ka lonamatana ka inaeala. ¹⁴ Pala, ka inae Moses bae Israelme ke momo nga ina a sana ragau ngia, nae Moses ke pulia mue laeala a i kuma kia nga bega inte. Ba ke kinpataea lakailu ta baina ragau reke kela ta mue laeala sane ngeke mate. Ba ollaeala ka tongana kena mana ma ina ragau ke la kiningpataenge Agau Tuna lakailu nga bega, ¹⁵ ta baina ragau ra loreapatokona te i ngeke rave mauling e momo passavele.

¹⁶ “Iau ka role minmina kurumea, Nutu matengraumanangana ka ragau re nga mogalo laekia e ngape ke bollau raumana. Minmina na i ke tunge Tuna a i a goe kena mana ae i, ta baina ragau ra loreapatokona te i sane ngeke sanrea, ava ngeke rave mauling e momo passavele. ¹⁷ Iau ka role minmina kurumea, Nutu ke sane ba'e Tuna ta mogalo laekia ta kalingnanange ragau. Ke sa. Ke ba'e Tuna ta baina i nge ravulele rea ka Tuna matengana. ¹⁸ Agau a lonapatokona te Nutu Tuna ke sane la ravunge kalingnana kana alang e soali. Ava agau a sana lonapatokona te i ke rave kalingnana kana alang e soali tapu kurumea, i ka sana lonapatokona te Nutu Tuna giana a i a goe kena mana ae Nutu. ¹⁹ Bae Nutu kalingnanangana ka ragau ke lele minakai roma: Olamana ke atupisigi ta mogalo laekia e ngape tapu. Ava ragau baingareame keke soali, minmina na ri keke matea osuguna raumana

nga olamana. ²⁰ Iau ka role minmina kurumea, agau e bavaia bainga reke sosoali ka sana omona ka olamana. Ba i ka sana omona ta taongalu ta olamana kurumea, ngaroma i nge taolu, na bainganame ngeke pota. ²¹ Ava agau e tatao kurumea pangamologa ora kaomannmannangana kia ke loalu ta olamana, ta baina kumangngana ka bainganame ka Nutu ginggingngana nge lele nga karakarangana.”

Ion E Nga Pangamagoe Turunglomatanangana E Te Iesus

²² Ngarume nga ollaeala nae Iesus kala nga barangalele ra kanna keke loa lagapotu ta ine ngae lurea. Na i ke momo kala nge ri nga inaeala ka kae palume, ba keke pamagoegoea ragau ka me. ²³ Bae Ion ke pamagoegoea ragau bole. Ke pamagoegoe rea nga inte kokoro tae Salim a ri ke patoe ka Ainon, ta ka liu papatu keke momo nga inaeala. Ba ragau papatu keke lola ta ri ravunge pangamagoe. ²⁴ Oru nginngina keke lele inae Eroto sane pulia Ion nga pulangkala tale. ²⁵ Na palingtete ke lele ngaliua nga barangalele palu rae Ion kanna kala nga Iura te. Ri keke pali-vali ka pangamologa ore ta Iurame baingarea te nga mumung ta pangalellepa'e ragau mirareame. ²⁶ Minmina na keke loa te Ion, na keke ballage roma, “Rabai, agau laeala e pala ne momo kala nge one nga Me Ae Ioran bavana tetoto ama one turupotpote, i ke pamagoegoea ragau ba ri kinung keke lola te i.”

²⁷ Nae Ion ke ala rea roma, “Orume kinung ra agau raravu rea keke papa nga Nutu mallena

nga tava mana. ²⁸ Miau muni ka lomiamatana tapu ka pangamologangau ina iau role roma, 'Ka sana iau ae Karais. Ke sa. Ka iau a agau a Nutu ba'e ngamuga nge Karais.' ” ²⁹ Bae Ion ke role ka pangateningkalangana e te i bae Karais roma, “Ka kae e nga palingravung rea, na avale e kamapitakama ka orae apanung laeala e kamapitakama kia. Apanung e kamapitakama kolingana e meisinsi be longlonge pangamologangana ka lonasereng raumana ine longe apanung e kamapitakama kalingngana. Ba sonrau na loserenga laeala ke lele nge iau ae Ion a iau a apanung e kamapitakama kolingana, ba loserenga laeala ke ponu raumana. ³⁰ Ngarume na giana nge umma ta leleng bollau raumana, ava giau nge soinsigi.

³¹ “Agau e pa ngailu ke ngailu nga ragau kinung. Agau e nga mogalo ka orae mogalo, ba i ke rorole ma i a agau e nga mogalo. Agau e pa nga Nutu mallena nga tava ke ngailu nga ragau kinung. ³² I ke umma ta turungpotange oru ra i kela rea be longo rea, ava ka sana agau te lonangatakalkale turungpotangana. ³³ Agau a lonangatakale ke papote lonamatanangana roma, Nutu pangamologa ra kanna ka kaomannmannangana ki. ³⁴ Iau ka role minmina kurumea, agau a Nutu ba'e ke rorolea pangamologa rae Nutu kanna, ta Nutu tungngana ka kannu ae i ta agau laeala ka sana lisina. ³⁵ Nutu ke materaumane Tuna, ba i ke ulopaia orume kinung nga kamana. ³⁶ Agau a lonapatokona te Nutu Tuna ke ravutape mauling e momo passavele. Ava agau e sane longo te Nutu Tuna ke sane la kelange mauling kurumea, Nutu iukiangana ke mommopai nga agau laeala.”

4

Iesus Ke Pamologa Kala Nga Avale Te E Ngae Sameria

¹ Nae Parisiome keke long e inae Iesus panga-magoengana ba ravungngana ka barangaleleme ke umma ta lelelleng bollau nga Ion kumangngana ka oru nginngina. ² (Avae Iesus muni ke sane pamagoegoea ragau. Ke sa. Barangalele ra kanna keke pamagoe rea.) ³ Ka inae Iesus lonamatana ka ollaeala, na i ke ka'e Iurea ba ke galiu muni tae Galili.

⁴ Na ke tao kurumea pamau e tao ngaliua ngae Sameria. ⁵ Na ke lele nga maga kunna te e bollau ngallo ngae Sameria eke patoe kae Saikar, kokoro ta mogalo inae Iekop tunge ta tuna ae Iosep pala. ⁶ Na lulu e nga olenge me eke patoe ka oleng orae Iekop ke momo nga inaeala. Bae Iesus taongana ke baia likisangana nga mirana. Minmina na i ke tara kokoro nga oleng laeala. Ba kae ke pa basema kae matana lima ba kena ka laio.

⁷ Ka ina avale te e ngae Sameria ke lele ta oleng kana me, nae Iesus ke role kia roma, "Atu ka me, ta iau ka bai ta inung kau." ⁸ (I ke kalungu me kurumea, barangalele ra kanna ke sane ke momo. Keke loa ta koling kaning nga maga kunna e bollau.)

⁹ Na avale laeala e ngae Sameria ke role kae Iesus roma, "Ka one a Iura te ba ka iau a avale te e ngae Sameria. Ke meimia na ko role kau ta tunga kanga me?" (Avale laeala ke role minmina kurumea, Iurame ke sane ke palipulikinungnung rea kala nge Samerame.)

¹⁰ Nae Iesus ke ale roma, “Taroma one ta longmatana ka tunga a Nutu tungtunge, ba tai e rorole kone roma, ‘Atu ka me, ta iau ka bai ta inung kau,’ na one to ballage na i te tunge me e mauili te one.”

¹¹ Na avale laeala ke role kia roma, “Avolau, ka sana kaning otte ta olenge me kia, ba oleng laekia ke lu lakallo raumana. Ko la ravunge me laeala ore nga mauling aetai? ¹² Ko roma one ka kang ka gingginga e bollau nga sisiukamangng ae Iekop e tunge oleng laekia te mangng ae? Ba i muni kala nga goe rae i ba bulmakau rae i keke inu ngia bole.”

¹³ Nae Iesus ke ale roma, “Agau e innue me nga oleng laekia ka la matengkana me muni. ¹⁴ Ava agau e innue me a iau la tungnge te i ka sana la matengkana me muni. Ke sa. Me a iau la tungnge te i ke la leleng ngallo nge i ma me e pollolomalaga ta i a mauling e momo passavele.”

¹⁵ Na avale laeala ke role kia roma, “Avolau, ngo tunge me laeala te iau nga baina sana nga matekau me muni. Ba sana nga tatu ta olenge me nga inaekia e ngatauga muni.”

¹⁶ Nae Iesus ke role kia roma, “Loa ngo kiue ningtale, na onemea ngaka galiu.”

¹⁷ Na i ke ale roma, “Ka sana nautale te.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Ko role masi ino role roma, ka sana ningtale te, ¹⁸ ta pala na ka ningtaleme ka ri lima. Ba apanung a one momo kala nge i sonrau ka sana i a ningtale. Oru a one rolea ka kaomannmannangana kia.”

¹⁹ Na avale laeala ke role kia roma, “Avolau, iau ka kela one roma, ka one a agau te e toe Nutu

kaona. ²⁰ Sisiukamangng memena keke kalapage Nutu nga kapangng laekia, ava miau ra Iurame kaka roma, maga mannangana ta kalangapage Nutu ngia ka i a Ierusalem.”

²¹ Nae Iesus ke role kia roma, “Avale, nga longpatokona ta pangamologangau roma, kae a miau ka sana ka la kalangapagange Tamau nga kapangng laekia o ngae Ierusalem ke tatu.

²² Miau ra Samerame kaka kalapagpage oru a sana lomiatumataua kia. Mangng ra Iurame ka kalapagpage oru a mangng lomangngmatana kia kurumea, Nutu ravunglelengana ka ragau ka puna nge mangng ra Iurame. ²³ Ava kae ke tatu ba ke lele ina ragau reke kalapagpage mannangana keke la kalangapagange Tamau ngallo nga kannu ba nga pangamologa ora kaomannmannangana kia. Iau ka role minmina kurumea, ragau matana laeala ka ri ra ra kalangapagakana rae Tamau kelkela tao. ²⁴ Nutu ka i a kannu, minmina na ragau reke bai ta kalangapagange mannangana keke la kalangapagange ngallo nga kannurea ba nga pangamologa ora kaomannmannangana kia.”

²⁵ Na avale laeala ke role kae Iesus roma, “Iau ka laumatana roma agau a i ae Mesaia (a ri ke patoe kae Karais) ke tatu. Ka ine nge atu na i nge pananamasia orume kinung te mangng.” ²⁶ Nae Iesus ke role kia roma, “Ka iau a i laeala mana ikia e pamolloga te one.”

²⁷ Ka panna laeala mana na barangalele rae Iesus kanna keke lele. Ba keke magio raumana ka ineke kalipa kae Iesus ine pamolloga kala nga avale te. Ava ka sana te e nge ri ballaga roma, “Ko

matea taru?” o “Ko meimia o pamolloga kala nga avale laekolong?”

²⁸ Na avale laeala ke ka'e me bagana ae i, ba ke galiu ta maga kunna e bollau. Na ke role ka ragau roma, ²⁹ “Ka atu ngaka kele agau te ore ture baingaume kinung re pala te iau. Ka i ae Karais nanguni.” ³⁰ Minmina na ri keke lelemalaga nga maga kunna e bollau, na keke lola ta ri kelange Iesus.

³¹ Ka panna laeala a ragau sane ke lele tale, na barangalele rae Iesus kannna keke role kia roma, “Rabai, ngo kania kanga kaning inte.”

³² Ava i ke role kerea roma, “Ka kau ka kaning ore ta iau kaninge a miau sana lomiamatana kia.”

³³ Na barangalele ra kannna keke paliballaga rea roma, “Agau te ke atu ka kana kaning te tapu ae?”

³⁴ Nae Iesus ke role kerea roma, “Kaning ae iau minakai roma, iau ka la kumangng kurumea i e ba iau lonamatenganame. Ba iau ka la rongatapu ka kumangng a kannna. ³⁵ Sana ngaka role roma, ‘Ka inna tugulu muni na kae e nga lalang kaning nge lele.’ Iau ka la roleng kamiau roma, ngaka kele. Ngaka kalatare galimiaume na ngaka kele urame. Kaka la kelange kaning reke matua tapu beke momalla ta ragau lalanga rea. ³⁶ Agau e nga lalange kaning ke umma ta ravunge kumangngana kunna tapu. Ba i ke umma ta ravungkinunge kaning e nga momong mauili passavele, ta baina agau e toea kaning ba agau e lale nga loreasereng kinung. ³⁷ Minmina na pangamologa a ri ke patpatoe ka kaomanna kia ine role roma, ‘Te ke totoa kaning, ba tetoto

ke umma ta lalange.’ ³⁸ Iau ka ba miau ta lalange kaning a miau ka sana ka kuma kia. Ragau pattoto keke kuma ka kumangng e bollau tapu, ba miau kaka lale kaning a ri ke kume.”

Sameria Papatu Keke Lele Ra Lopatokonakana Te Karais

³⁹ Nae Sameria papatu re nga maga kunna laeala e bollau keke lele ra lopatokonakana kurumea avale laeala pangamologangana e te Karais ine role roma, “I ke ture baingaume kinung re pala te iau.” ⁴⁰ Ka baina ka inae Samerame ke atu te Iesus, na keke ballage ta i momong kala nge ri. Na i ke momo kala nge ri ka kae lua. ⁴¹ Ba ragau papatu muni nge ri keke lele ra lopatokonakana ka ineke longe pangamologanganame.

⁴² Ba keke rorole ka avale laeala roma, “Mangng ka sana lomangngpatokona kurumea rolengang ka pangamologa mana. Ke sa. Ta sonrau na mangng ka longotape pangamologa a kanna ka mangng muni longamangngme. Ba ka lomangngmatana roma, agau laekia ka i ae Ar-avunglelekana orae ragau re nga mogalo laekia e ngape mannangana.”

⁴³ Ngarume, ka ina kae lua nginngina rae Iesus momo kala nge Samerame ke rongo tapu, na i ke kutapu ta loanga tae Galili. ⁴⁴ (Iau ka role minmina kurumea pala, nae Iesus ke turu-lomatana ka pangamologa e role roma, ragau re nga maga kunna ae agau e toe Nutu kaona sana nga loreangatakale pangamologa a kanna.)

⁴⁵ Ka ine lele nga Galili na re nga Galili keke

serengkale kurumea, pala na ri keke kele oru ra i kuma ki kinung ine momo ngae Ierusalem nga kaning e bollau e nga Paska. Ta ri keke momo ngae Ierusalem nga kaning laeala bole.

Iesus Ke Papea Barangalele Te A Kelangpatali Kanna Tuna

⁴⁶ Minmina na i ke lele ngae Kena ngae Galili ka lelengana a lua. Ka i a inaeala e pala na i ke kampiliue me na ke lele i a uain. Ba kelangpatali barangalele ae i ora tuna ka kana ka soaling ke momo nga maga kunna e bollau ae Kaperneam. ⁴⁷ Ba ka ina agau laeala longe inae Iesus lelemalaga ngae Iurea ba ke loa e lele ngae Galili, na i ke loa te i. Ba ke tanikale ta i loanga ta maga ae i ba pangapenge tuna, ore kokoro ta i mateng.

⁴⁸ Minmina nae Iesus ke patoe pangamologa ore isopa te i roma, “Miau ra ragau lopatokona ae miau ke lolakurumea kelang ngamiaungana ka killa ba kumangng reke bollalau mana.” ⁴⁹ Na kelangpatali barangalele laeala ae i ke role kae Iesus roma, “Avolau, atupisigi bolvole ta tugu ke kokoro ta i mateng.”

⁵⁰ Nae Iesus ke ale roma, “Lo ngo kagaliu. Tung ke momo mauili.”

Na agau laeala ka lonapatokona ta pangamologa ae Iesus kannna, ba i ke lao. ⁵¹ Ba ka ine tataopisigi tale, na ra kumangngatulu ra kannna keke kalipa kia nga pamau na keke turu pakia roma, “Tung ke momo mauili.” ⁵² Minmina na i ke ballaga rea ka kae matana a tuna paturu ta i penga kia. Na keke ale roma, “Ngalla ka

kae matana a lima ba lua ka laio na mirana mammangana ke ka'e."

⁵³ Na goe laeala tamana ka lonamatana roma, ka kae matana laeala mana nae Iesus ke role kia roma, "Tung ke momo mauili." Minmina na i kala nga ragau kinung reke momo nga bale ae i ka loreapatokona te Iesus.

⁵⁴ Ba ollaeala ka i a killa e bollau a lua ae Iesus kuma kia nga Galili ine lelemalaga tapu ngae Iurea.

5

Iesus Ke Papea Agau Te Nga Liu Eke Patoe Kae Betesra

¹ Ka kae palu ngarume, nae Iesus ke loapatatae tae Ierusalem ta i momong nga kaning te e bollau ae Iurame. ² Na ka liu te ke momo nga Ierusalem. Ba liu laeala ke momo kokoro ta maga kunna e bollau kana savanau kaona te a ri ke patoe ka Biunga E Nga Sipsipme. Liu laeala a ri ke patoe kae Betesra nga kaling ae Iurame ka kana ka malleme ka ri lima reke meistaliue onre nga ragau tarangalu ngi. ³ Ba ragau papatu ra karea ka soaling matantana keke kenkeno nga malle nginngina. Ka ri ra ragau ra matarea kanname ke su, ba ragau ra kaereame ke mate, ba ragau ra gireame ke mate. [Ba ri keke momalle me nga liu ta i baingamaliliu. ⁴ Ta nga kae palu na anggelo te ae Avolau kannan nge solu ta liu laeala na nge bai maliliua nga me. Minmina na agau e kapunu ta i loangalu ta liu laeala ina anggelo nge bai maliliua tapu nga me, na soaling a taru e momo nge i nge

rongo.]* ⁵ Na ka agau te ke momo nga inaeala, ba soaling ae i ke momo ka pesingmataname ka ri 38 tapu. ⁶ Nae Iesus ke kele ine kenkeno nga inaeala, ba i ka lonamatana roma i ke soali ka pesingmatana papatu tapu. Minmina na i ke role kia roma, “Ko matea ta one penga?”

⁷ Na soa laeala ke ale roma, “Avolau, ka sana agau te ta i ulongo iau lakallo ta liu nga ina me nge bai maliliu. Ka ina iau nga amva ta songapisigi ta me, na agau tetoto nge kavesilele iau na nge sopisigi pala nge iau.”

⁸ Nae Iesus ke role kia roma, “Sigipaga, ba ngo rave nia ae one, na ngo tao.” ⁹ Na ka pannasa mana, na agau laeala mirana ke pe. Ba i ke rave nia ae i, na ke tao.

Na kae laeala ae Iesus papea agau laeala ka i a kae a Sabat. ¹⁰ Minmina na Iurame keke rorole ka agau laeala ae Iesus papea roma, “Sonrau ka i a kae a Sabat, ba bangapagame keke parototokala one ta paunge nia ae one.”

¹¹ Ava i ke ala rea roma, “Agau e pape iau ke role kau roma, ‘Ngo rave nia ae one, na ngo tao.’ ”

¹² Ka baina ri keke ballage roma, “Tai ka i a agau laeala e role kone roma, ‘Ngo rave nia ae one, na ngo tao?’ ”

¹³ Ava agau a Iesus papea ka sana lonamatana ka tai e kuma ka ollaeala kurumea, Iesus ke taolu ngaliua nga maluame, na ke loa.

¹⁴ Ngarume nae Iesus ke kalipa kia nga tempel ba ke role kia roma, “Ngo kele, ko pe tapu. Sano

* **5:4:** Pangamologa reke momo nga Ion 5:3 rongana ba nga Ion 5:4 keke momo nga lau palume mana ra ri ke pa rea pala.

ngo baia bainga e soali muni, ta baina otte e soali raumana nga soaling ae one e pala sane nge lele nge one.” ¹⁵ Na agau laeala ke loa ba ke turu te Iurame roma, “Iesus ka i a agau e pape iau.”

¹⁶ Minmina nae Iurame keke umma ta pangamiralalia Iesus kurumea, i ke kumkuma ka oru nginngina ka kae a Sabat. ¹⁷ Avae Iesus ke ala rea roma, “Tatau ke kumkuma ta ke lele nga kae laekia e sonrau, ba iau ka kumkuma bole.”

Iesus Bae Nutu Ka Tongarea Kena

¹⁸ Na nga Iurame kelangareangana kae Iesus i ke sane kumkuma ka bainga kena mana e soali. Ke sa. Ke kumkuma ka bainga lua reke sosoali. Ne kapunu roma, i ke karitau bangapaga e nga Sabat. Ba na lua roma, ke patpatoe Nutu kae i muni tamana. Ba nga pangamologangana laeala i ke pulia i muni kala nge Nutu roma, ka tongarea kena mana. Minmina na ri keke sissili raumana ta kaling paka pamau ta ri samungpununge.

¹⁹ Minmina nae Iesus ke ala rea ka rolengana kerea roma, “Tau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, Nutu Tuna ke sane nge kuma ka otte kurumea i muni lonangana. Ke sa. I nge kumkuma mana ka kumangng ra i kela rea nge Tamana ine kumkuma ki. Ta oru rae Tamana kumkuma ki, Nutu Tuna ke kumkuma ki bole. ²⁰ Iau ka role minmina ta Nutu ke materaumane Tuna, ba i ke umma ta pangakosininge orume kinung ra i kumkuma ki te i. Ba i ke la pangakosining ka kumangng reke bollalau raumana nga kumangng nginngina ta baina miao magionga. ²¹ Nutu kumangngana ine pasigipagpage reke mate be tungtunge mauling

te ri ka tongana kena mana ma inae Nutu Tuna tungtunge mauling ta tai a i matea ta tungnge te i. ²² Ba bole, Nutu ke sane umma ta kalingnanange ragau. Ke sa. I ke tunge kumangngme kinung nga kalingnana te Tuna. ²³ I ke kuma minmina ta baina ragau kinung kalangpaga ngareangana kae Nutu Tuna nga tongana kena mana ma kalangpaga ngareangana kae Tamana. Agau e sane kalapagpage Nutu Tuna ke sane kalapage Tamana e ba'e.

²⁴ “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau e longlonge pangamologa a kanau ba lonapatokona te i e ba iau ke ravutape mauling e momo passavele. Ba agau laeala ke sane la ravunge alanga e soali nga kalingnana e bollau ngarume. Ke sa. I ke bagitaue mateng ba ke lele nga mauling tapu. ²⁵ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, kae a reke mate ta ri longnge Nutu Tuna kalingngana ke tatu. Ba reke longge keke la mauling. Ba kae laeala ke lele ikia tapu. ²⁶ Nutu ka kana ka mauling ngallo nge i muni. Minmina na i ke matea ta Tuna nga kana ka mauling ngallo nge i bole. ²⁷ Bae Nutu ke tunge gingginga te Tuna ta i kalingnanange ragau kurumea, i ka i ae Agau Tuna.

²⁸ “Sana ngaka kallo nga ollaeala, ta kae a ragau kinung reke mate beke momo nga lulu ngae ri ta ri longnge Nutu Tuna kalingngana ke tatu. ²⁹ Ba ri keke la lelengmalaga nga lulu ngae ri. Ragau reke baia bainga reke pepe keke la sigingpaga ta ri momong mauli passavele. Ava reke baia bainga reke sosoali keke la sigingpaga ta ri ravunge alanga e soaling nga kalingnana e bollau. ³⁰ Iau

ka sana kumkuma ka otte kurumea iau muni logungana. Ke sa. Iau ka kumkuma ka kumangng e nga kalingnana kurumea pangamologa ra iau longlono rea nge Tamau mana. Ba kalingnana a kanau ke tupu, ta iau ka sana amva ta kumangng ka oru ra iau mate rea, ava oru ra i e ba iau mate rea.

Oru Reke Ture Iesus

³¹ “Taroma iau kasikegu ta turu iau, na turungau sana ta kaomanna kia. ³² Ka tetoto ke momo ore turu iau. Ba iau ka laumatana roma, turungana kau ka kaomanna kia.

³³ “Miau kaka ba'e ragau te Ion, na i ke turupota ta pangamologa ora kaomannmannangana kia. ³⁴ Ava turungpota e turupota iau ke sane pa nga agau te. Ava iau ka rorolea pangamologa kokorai ta baina nga lomiauapatokona ta Ion pangamologangana re te iau, nae Nutu nge ravunglele miau. ³⁵ Ion ka i a olamana ore toto be tungtunge olamana, ba miau ka lomiauusereng ta momong nga olamana ae i ka kae palu.

³⁶ “Ava turungpota e turupota iau ke bollau raumana nga Ion turungpotangana kau. Iau ka role minmina ta kumangng rae Tamau tungu rea ta iau kumangng ba rongi ki keke turupotpotota roma, Tamau ke ba iau. ³⁷ Bae Tamau e ba iau, i muni ke turupota iau. Miau ka sana ka longi kalingngana bavakena, ba ka sana ka kele sinna bavakena. ³⁸ Ba pangamologa a kanna ke sane momo ngallo nge miau bole kurumea, miau ka sana lomiauapatokona ta agau a Tamau ba'e. ³⁹ Miau kaka kumkuma raumana ta ravunge lomatana nga pangamologa reke momo nga Lau

Ae Nutu Kanna kurumea, miau kaka roma kaka kalipa ka mauling e momo passavele tapu nga pangamologa nginngina. Ba pangamologa nginngina mana ka oru reke turupotpota iau. ⁴⁰ Ava miau ka sana omomiau ta atung te iau ta ravunge mauling.

⁴¹ “Iau ka sana matea gia pangavolaungana a ragau ke tunge, ⁴² ava iau ka laumatana kamiau tapu. Iau ka laumatana roma, bainga e nga matengraumanange Nutu ke sane momo nga lomiaeume. ⁴³ Iau ka atu nge Tamau giana, ava miau ka sana lomiaeungatakala iau. Ava ngaroma agau tetoto nge atu nge i muni giana, na miau kaka la bolvoling ta lomiaeungatangngkale agau laeala. ⁴⁴ Miau kaka umma ta palingpangavolaunge gi-amiaeume, ava ka sana omomiau ta ravunge gia pangavolaungana e pa nge Nutu a i kena mana. Minmina na ka la lomiaeupatokona mina ngaetai?”

⁴⁵ “Sana ngaka roma, iau ka la turungpaga kamiau nga Tamau raguna. Ke sa. Agau e turupagpaga kamiau ka i ae Moses, a miau ka roma ka lomiaeupatokona te. ⁴⁶ Ngaroma nga lomiaeupatokona ta pangamologa rae Moses kanna ka kaomanna, na nga lomiaeupatokona te iau kurumea, Moses ke pa'e pangamologa re te iau. ⁴⁷ Ava miau ka sana lomiaeupatokona ta pangamologa ra i pa rea. Minmina na miau ka la lomiaeupatokona ta pangamologa ra iau role rea mina ngaetai?”

6

Iesus Ke Pakania Ragau Ka Ri 5,000

¹ Ka kae palu ngarume nga ollaeala, nae Iesus ke ulutote Sivoli Ae Galili (a ri ke patoe ka Taibirias), na ke lele nga bavana tetoto. ² Ba malua e bollau ke loakurumea, ta ri keke keke killa reke bollalau ra i kuma ki nga ragau ra karea ka soalingme. ³ Ngarume, nae Iesus ke loapatae ta kapangng te, na ke tara kala nga barangalele ra kanna. ⁴ Ba Kaning E Bollau E Nga Paska ke lele kokoro.

⁵ Ka inae Iesus ilapaga ba ke keke malua e bollau e tatu te i, na i ke role kae Pilip roma, “Ita kaka la koling ra kokorai karea beret aetai ta ri kaningi rea?” ⁶ Na i ka lonamatana tapu ka kumangng a i la kumangng kia, ava ke ballaga ka balinglaga laeala ta avange Pilip mana.

⁷ Nae Pilip ke ale roma, “Ngaroma ita ngaka kolia beret ka lollokanna papatu, na beret laeala sane la totorong ta pangakaninge ri karolu. Palu keke la kaning, ba palu sana la karea.”

⁸ Na barangalele tetoto ae i a giana nge Anru a i ae Saimon Pita teiteikia ke role roma, ⁹ “Goe laekia a panung ka kana ka beret ka ri lima onra bali* ba leame ka ri lua, ava ka ri tutuna raumana ta pangakaninge ragau kokorai kurumea, ka ri papatu raumana.”

¹⁰ Nae Iesus ke role roma, “Ngaka role ka ragau ta ri tarang.” Na ka pailli ina papatu keke momo nga malle inaeala. Minmina na ri keke tara, ba ka kae laeala na ke kela basema ra panung ka ri 5,000 keke momo. ¹¹ Ngarume nae Iesus ke rave beret nginngina ba ke kalapage Nutu, na ke tavoa ki ta reke tattara. Na i ke kuma minmina ka

* **6:9:** Bali ka i a uit matana te.

lea nginngina bole, ba ragau keke rarave kaning nginngina kurumea kenakena lonamatengana. ¹² Ka ina ri kinung ke ponu tapu, nae Iesus ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ngaka ravukinunge kaning kaloname ta baina sana nga inte nge sanrea.” ¹³ Minmina na ri keke ravukinunge kaning kalona nga beret lima nginngina rae Iesus tavao ki ta ragau pala. Na keke paponue guratame ka ri tangulelu ba lua ki.

¹⁴ Ka ina ragau ke keke killa laeala e bollau ae Iesus kuma kia, na keke role roma, “Aekia ka i a agau laeala mannangana e toe Nutu kaona a i role pala ta i bange ta mogalo laekia e ngape.” ¹⁵ Minmina na ka inae Iesus lonamatana roma, ri keke bai ta ginggingapitange ta i a kelangpatali ae ri, na i ke kutapu ta kapangng muni ta baina i nge momo mana me i.

Iesus Ke Taopai Nga Me

¹⁶ Ka laio ina oru balunnu, na barangalele rae Iesus kanna keke loa lagape ta sivoli. ¹⁷ Ba ka ina ri ke taepatae nga manang te tapu, na keke kutapu ta ri otengtote sivoli tae Kaperneam. Ba ka osuguna tapu, avae Iesus ke sane lele nge ri tale. ¹⁸ Na me ke paturu ta i kurungpalpaga kurumea, bovole e bollau ke inso. ¹⁹ Ngarume, ka ina ri ke loa lagatauga basema pamau bena iname ka ri lima o lima ba kena tapu, na keke keke Iesus ine tataopai nga me be lele kokoro te ri nga manang. Ba keke matau raumana. ²⁰ Avae i ke role kerea roma, “Iau mana ikia, ka sana ngaka matau.” ²¹ Minmina na ri keke bai ta i taenga nga

manang, ba ka pannasa mana na manang ke lele nga inaeala nga me kaona a ri ke loa te.

²² Me ngangaila, na maluame keke meisinsi nga sivoli bavana laeala a barangalele rae Iesus kanna ke ka'e ka kae e pala. Ri keke momo ka ina barangalele rae Iesus kanna ke taepatae nga manang ba ke lao, ba ka loreamatana roma ka manang kena mana ke momo nga taona. Ba ri ka loreamatana inae Iesus sane taepatae nga manang laeala kala nga barangalele rae i. Ri kasikerea keke taepatae nga manang, na keke lao.

²³ Ngarume na manang palu reke pa ngae maga kunna e bollau ae Taibirias keke lele, na keke so kokoro ta inaeala a ragau ke kania beret ngia. Ka i a inaeala ae Avolau kalapage Nutu, na ke tunge beret ta ragau ngia. ²⁴ Minmina na ka ina maluame ke keke inae Iesus kala nga barangalele rae i ke sane ke momo, na ri keke taepatae nga manang nginngina. Ba keke loa tae Kaperneam ta ri kelanga te Iesus.

Iesus Ka I A Beret E Tunge Mauling

²⁵ Ka ina ragau ke kalipa kae Iesus nga sivoli bavana tetoto, na keke ballage roma, “Rabai, ko atu nasai nga pia?”

²⁶ Nae Iesus ke ala rea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, miau kaka sissili iau, ava ka sana ka sissili iau kurumea kelang ngamiaungana ka killa reke bollalau ra iau kuma ki. Ke sa. Miau kaka sissili iau kurumea kaning ngamiaungana ka bereteme, ba ponung ngamiaungana ki. ²⁷ Sana ngaka umma ta ravunge kaning e lavusvusa. Ngaka umma

ta ravunge kaning e mommo ta i a mauling e momo passavele, orae Agau Tuna la tungnge te miao. Ta i ka i a agau ae Tamau a i ae Nutu ba'e mannangana ta kumangng ka kumangng a kanna."

²⁸ Minmina na keke ballage roma, "Mangng ka la maingamia ka kumangng ngamangng, ta baina mangng nga kumkuma ka kumangng rae Nutu mate rea?"

²⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, "Kumangng ae Nutu kanna minakai roma: Miao nga lomiau-patokona ta agau a Nutu ba'e."

³⁰ Minmina na ri keke ballage roma, "Ko la kumangng ka killa e bollau a taru ta baina mangng nga kele ba nga lomangngpatokona te one? Ko la kumangng ka kumangng a taru? ³¹ Mangng ka bai ta kelange killa a tongana kena ma killa e lele pala nge sisiukamangng memena ineke kania beret a ri ke patoe ka mana nga ina a sana ragau ngia. Ollaeala ke loakurumea pangamologa a ri ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna e role roma, 'I ke tunge beret e pa nga Nutu mallena nga tava ta ri kaninge.' "

³² Nae Iesus ke role kerea roma, "Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ka sana Moses tunge beret e pa nga Nutu mallena nga tava te miao. Ke sa. Tamau ke tungtunge beret mannangana ore pa nga mallena nga tava te miao. ³³ Iau ka role minmina ta beret a Nutu tungtunge ka i a i e atupisigi nga Nutu mallena nga tava, be tungtunge mauling ta ragau re nga mogalo laekia e ngape."

³⁴ Minmina na ri keke role kia roma, “Avolau, ngo tunge beret laeala te mangng sonrau ba ka kae re ngarume bole.”

³⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ka iau a beret e tunge mauling. Agau e atu te iau ka sana la mateng kana ngana. Ba agau a lonapatokona te iau ka sana la mateng kana ngana me. ³⁶ Ava iau ka role kamiau tapu roma, kaka kela iau tapu ava ka sana lomiaupatokona te iau. ³⁷ Ragau kinung rae Tamau tungtunu rea te iau keke la atung te iau. Ba iau ka sana la taongamalagange agau te e atu te iau. Iau ka sana la kumangng minmina bavakena. ³⁸ Iau ka role minmina ta iau ka sana atupisigi nga Nutu mallena nga tava ta loangakurumea iau muni laungana. Ke sa. Iau ka atupisigi nasai ta loangakurumea i e ba iau lonangana. ³⁹ Ba i e ba iau lonangana minakai roma: iau sana la pangasanrea mana ka te nga ragau kinung ra i tungu rea te iau. Ke sa. Iau ka la pangasigipaga rea ka kae a ronga. ⁴⁰ Ta ka i ae Tamau lonangana mannangana ta ragau kinung reke kele Tuna ba ra loreapatokona te i ngeke rave mauling e momo passavele. Ba iau muni ka la pangasigingpaga rea ka kae a ronga.”

⁴¹ Minmina na reke taoamugmuga kae Iurame keke lola ka kaorea kae Iesus kurumea rolengana ka pangamologa roma, “Ka iau a beret e atupisigi nga Nutu mallena nga tava.” ⁴² Ba keke rorole roma, “Aekia ka i ae Iesus a i ae Iosep tuna, ba ita ka loramatana ka tamana bae naname. Ke meimia, na i ke role sonrau roma, i e atupisigi nga Nutu mallena nga tava?”

⁴³ Nae Iesus ke ala rea ka rolengana kerea

roma, “Sana ngaka lola ka kaomiau kau ngaliua nge miau. ⁴⁴ Ngaroma Tamau e ba iau nge ute agau te pala, na i ale nge atu te iau. Ava nge sa, na agau laeala sana nga omona ta i atung. Ava ngaroma i nge atu, na iau ka la pangasiging-pagange ka kae a ronga. ⁴⁵ Pala na ragau reke toe Nutu kaona keke pa'e pangamologa ore role roma:

‘Ri kinung keke la ravunge lomatana kurumea Nutu pangalomatanangana kerea.’

Ba iau nga role kamiau roma, ragau kinung reke longe Tamau pangamologangana beke rave lomatana nge i keke tatu te iau. ⁴⁶ Ka sana agau te keke Tamau. I mana e pa nge Nutu; i kasikena ke keke Tamau. ⁴⁷ Iau nga role kamiau ka kaoman-nmannangana roma, agau a lonapatokona te iau ka kana ka mauling e momo passavele. ⁴⁸ Ka iau a beret e tunge mauling. ⁴⁹ Sisiukamiau memena keke kania beret laeala a ri ke patoe ka ‘mana’ nga ina a sana ragau ngia, na ngarume na keke mate. ⁵⁰ Ava beret laekia a iau rorole te ka i a beret ore atupisigi nga Nutu mallena nga tava. Ba agau e kania beret laekia sane nge mate. ⁵¹ Ka iau a beret e momomauli ore atupisigi nga Nutu mallena nga tava. Agau e kania beret laekia ke la momong mauli passavele. Ba beret laekia ka i a mirau, a iau la tungnge ta baina ragau re nga mogalo laekia e ngape ngeke momomauli.”

⁵² Nae Iurame keke paturu ta ri palingtete ngaliua nge ri muni ka rolengarea kerea roma, “Aekia ke la tungnge mirana ta ita kaninge mina ngaetai?”

⁵³ Minmina nae Iesus ke role kerea roma, “Iau

nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaroma miau sana ngaka kania Agau Tuna mirana, ba ngaroma sana ngaka inue totona, na ka sana nga kamiau mauling ngallo nge miau. ⁵⁴ Agau e kania mirau be inue totogu ka kana ka mauling e momo passavele, ba iau ka la pangasigingpagange ka kae a ronga. ⁵⁵ Iau ka role minmina kurumea, mirau ka i a kaning mannan-gana, ba totogu ka i a inung mannangana. ⁵⁶ Agau e kania mirau be inue totogu ke mommo ngallo nge iau, ba iau ka mommo ngallo nge i. ⁵⁷ Tamau e mauli ke ba iau, ba iau ka mauli kurumea Tamau ke matea ta iau nga kau ka mauling ngallo nge iau. Ba agau e kaninni iau ka tongana kena mana ma ollaala. Ba agau laeala ke la mauling kurumea, iau ka matea ta i nga kana ka mauling ngallo nge i bole. ⁵⁸ Beret laekia a iau rorole te ka i a beret e atupisigi nga Nutu mallena nga tava. Sisiukamiau memena keke kania beret laeala a ri ke patoe ka mana, na ngarume na keke mate. Ava agau e kaninnia beret laekia ke la momong mauli passavele.”

⁵⁹ Pangamologa nginngina ka ri ra pang-amologa rae Iesus role rea ine palomatantane ragau ngallo nga sinagog nga maga kunna e bollau ae Kaperneam.

Barangalele Papatu Rae Iesus Kanna Ka Sana Omorea Ta Ri Taongakurumenge Iesus Muni

⁶⁰ Ka ina barangalele rae Iesus kanna ke longe pangamologa nginngina, na papatu nge ri keke role roma, “Pangalomatana laekia ke isopa. Tai ka likina ta longakone?”

⁶¹ Bae Iesus ka lonamatana ina barangalele ra kannna ke lola ka kaorea kia ka pangamologangana nginngina. Minmina na i ke role kerea roma, “Pangamologangau nginngina keke papu miau ae? ⁶² Kaka la maingamia ngaroma ngaka kele Agau Tuna ine loapataetae ta inaeala a i momo ngia pala? ⁶³ Ka i a Kannu ae Nutu ore tungtunge mauling. Agau mirana ke sane bavai ka otte. Pangamologa nginngina ra iau role kamiau ki ka ri ra oru rae Kannu ae Nutu, ba ka ri ra mauling. ⁶⁴ Ava ka palu nge miau ra sana loreapatokona.” Iesus ke role minmina ta i ka lonamatana pala nga orume pangaturu ngareangana ka ragau re nge ri ra sana loreapatokona te i, ba agau e la ulonge nga reke bai ta baingasoalinge kamareame. ⁶⁵ Ba i ke role bole roma, “Iau ka laumatana tapu ka miau, minmina na iau ama role kamiau pala roma, ngaroma Tamau nge pasigipage agau lona ta i atung te iau, na i ale nge atu te iau. Ava nge sa, na agau laeala sana nga omona ta i atung.”

⁶⁶ Ngarume nga kae laeala, na barangalele papatu rae Iesus kannna keke galiu, ba ka sana omorea ta ri taongakurumenge Iesus muni

⁶⁷ Minmina nae Iesus ke ballage Pana Tangulelu Ba Lua roma, “Kaka bai ta kanga iau bole ae?”

⁶⁸ Nae Saimon Pita ke ale roma, “Avolau, mangng nga loa te tai muni? One ka kang ka pangamologa reke tunge mauling e momo passavele. ⁶⁹ Mangng ka lomangngpatokona ba ka lomangngmatana roma, ka one a E Tupukana ae Nutu.”

⁷⁰ Nae Iesus ke ala rea roma, “Iau muni ka toro miau Pana Tangulelu Ba Lua. Ava te e nge miau ka i a kannu e soali te.” ⁷¹ (Ka inae Iesus rolea pangamologa laeala na i ke rorolea pangamologa e te Iuras, a i ae Saimon Iskariot tuna. Ka i a te e nge Pana Tangulelu Ba Lau, ava ka kae e ngarume na i ke pulia Iesus nga reke bai ta baingasoalinge kamareame.)

7

Iesus Ke Loapatae Tae Ierusalem Ta Kaning E Bollau E Nga Balvaleme

¹ Ngarume nga ollaeala, nae Iesus ke tatao nga ine ngae Galili. Ava i ka sana omona ta taonga ngae Iurea, ta Iura re nga inaeala keke sissilia pamau ta ri samungpununge. ² Na kaning e bollau ae Iurame a ri ke patoe ka Kaning E Bollau E Nga Balvaleme ke lele kokoro. ³ Minmina nae Iesus teiteikia memena keke role kia roma, “Ngo ka'e inaekia ba ngo loa tae Iurea, nga baina barangalele ra kaning ngeke kele killa reke bollalau ra one umma ki bole. ⁴ Ngaroma agau te nge bai ta ragau loreamatanangana kia, na i ke sane nge pakokoea kumangng a kannu. Ko kumkuma ka oru nginngina, minmina na ngo pakosining kone ta re nga mogalo laekia e ngape.” ⁵ Ri keke rorole minmina, ta ri ka sana loreapatokona te i bole.

⁶ Minmina nae Iesus ke role kerea roma, “Kae ae iau mannangana ke sane lele tale, ava kaeme kinung ka ri ra kae rae miau mana. ⁷ Ragau re nga mogalo laekia e ngape ke sane ngeke bai'iu kamiau. Ava keke bai'iu kau, ta iau ka turupote

baingarea reke sosoali ra ri ke umma ki. ⁸ Miau ngaka loapatae ta kaning e bollau, ava iau sana nga loapatae ngana, ta kae ae iau mannangana ke sane lele tale.” ⁹ Ka ine role kerea minmina tapu, na ke momo ka kae palu ngae Galili.

¹⁰ Ava ngarume, ka inae teiteikia memena ke loapatae ta kaning e bollau tapu, na i ke loapatae bole. Ava i ke sane tao nga karakarangana, ta i ka sana omona ta ragau papatu kelange. ¹¹ Minmina nae Iurame keke kelatonto te i nga kaning e bollau, ba keke balaglaga roma, “Agau laeala ka i aetai?”

¹² Na maluame keke palivalikala rea ka pangamologa. Palu nge ri keke rorole roma, “Ka i a agau e pe.”

Ava pattoto keke rorole roma, “Ke sa. Ke pataoptaopa'e ragau.” ¹³ Ava ri ke sane ke rorolea pangamologa e te i nga karakarangana kurumea, keke matautae reke taoamugmuga kae Iurame.

Iesus Ke Palomatantane Ragau Nga Kaning E Bollau E Nga Balvaleme

¹⁴ Ava ngarume, ka ina Kaning E Bollau E Nga Balvaleme ke pa ngaliua, nae Iesus ke loapatae, ba ke lu lakallo ta malle re nga tempel. Na i ke paturu ta pangalomatane ragau. ¹⁵ Na Iurame keke magio raumana ba keke rorole roma, “Agau laekia ke sane loa ta pangalomatana, ava ke rave lonamatanangana ta Lau Ae Nutu Kanna mina ngaetai?”

¹⁶ Minmina nae Iesus ke ala rea roma, “Pangalomatana a iau palomatantane ragau kia ka sana orae iau. Ke sa. Ke pa nge i e ba iau. ¹⁷ Ngaroma

agau te nga omona ta i loangakurumea Nutu lonanganame, na i ka la lonamatana ka pangalomatana laekia puna. I ka la lonamatana roma, ke pa nge Nutu, o iau ka patomane ka laumatanangana. ¹⁸ Agau e patomane pangamologa ka i muni lonamatanangana ke bai ta kiningpataenge i muni giana, ava agau e umma ta kiningpataenge i e ba'e giana ka ora kaomannmannangana kia, ba ka sana bainga te e soali nge i. ¹⁹ Moses ke tunge bangapagame te miau, ava ka sana te e nge miau lolakurume rea. Ke meimia, na kaka amva ta samungpunu iau?"

²⁰ Nae maluame keke ale roma, "Kannu e soali ke lu one. Ka sana agau te amva ta samungpunu one."

²¹ Nae Iesus ke role kerea roma, "Iau ama kuma ka killa kena, na miau kinung amaka kallo. ²² Iau ka papea agau mirana ba bainga e nga totongtaliu a Moses tunge te miau ke kuma minmina bole. (Ava ka sana Moses e tunge bainga e nga totongtaliu. Ke sa. Ke pa nge sisiukita memena). Ba miau kaka umma ta totongtaliunge ragau ka kae a Sabat bole. ²³ Miau kaka tototaliue agau te ka Sabat ta baina sana ngaka karitaue bangapaga ae Moses kannu. Ke meimia, na ka iukamiau kau ka ina iau papea agau mirana iname karolu ka kae a Sabat? ²⁴ Sana ngaka kalinana kurumea oru re ngapotu ra miau ka kela rea ka matamiau kanname. Ngaka kalinana kurumea kalingnana ore tupu."

Keke Balaglaga Roma, "Iesus Ka I Ae Karais, O Ke Sa?"

²⁵ Minmina na ragau palu re ngae Ierusalem keke balaglaga roma, “Aekia ka i a agau laeala mana ameke bai ta samungpununge, o ke sa?

²⁶ Ngaka kele. I ke umma ta pangamologa nga ragau kinung ragureame, ava ri ke sane ke rorole kia ka inte. Reke taoamugmuga ka ragau keke roma ka i ae Karaïs nanguni. ²⁷ Ava nge aekia, ita ka loramatana tapu ka ine pa ngia. Ava ka inae Karaïs nge atu, na ka sana nga agau te la lonamatana roma ke pa nga ina ngaetai.”

²⁸ Minmina nae Iesus ke palomatantane ragau nga malle re nga tempel, ba ke pamologa kaligi te ri roma, “Miau ka lomiamatana kau, ba ka lomiamatana bole roma ka iau e nga ina ngaetai. Iau ka sana atu nasai ka logungana mana. Ke sa. I a kaomannmannangana kia ke ba iau. Ba miau ka sana lomiamatana kia. ²⁹ Iau ka laumatana kia, ta iau ka pa nge i, ba i ke ba iau.”

³⁰ Ka ina ragau ke longe Iesus pangamologan-gana laeala, na ri keke bai ta launge. Ava ka sana agau te boea kamana te i, ta kae ae i ke sane lele tale. ³¹ Ava papatu nga maluame ka loreapatokona te i, ba keke rorole roma, “Ka inae Karaïs nge atu, na i sane la kumangng ka killa papatu reke bollalau nga agau laekia. Ka i ae Karaïs tapu ikia nanguni.”

³² Na ka inae Parisiome ke longe maluame ineke magungunu ka pangamologa nginngina re te Iesus, na ri kala nga piris re kapunu keke ba'e ra kurtalingling re nga tempel ta ri launge.

³³ Nae Iesus ke role roma, “Iau ka la momong kala nge miau ka panna inte tale, na ngarume na iau ka la loanga te i e ba iau. ³⁴ Miau kaka la

kelang te iau, ava ka sana ka la kalingpa kau. Ba ina iau la momong ngia, miau ka sana la loanga te.”

³⁵ Nae Iurame keke palibalaglaga rea roma, “Ke meimia na ita sana ngaka kalipa kae aekia. I ke la loanga ta ina ngaetai? I nge loa te Iura reke momo nga iname kalaoka nga Girikme, ba nge palomatane Girikme ae? ³⁶ Pangamologanganame ine role roma, ‘Miau kaka la kelang te iau, ava ka sana ka la kalingpa kau,’ ba ‘Ina iau la momong ngia, miau ka sana la loanga te’ ka mirarea mina ngaetai?”

³⁷ Ka kae a ronga a i a kae e bollau raumana nga kae re nga Kaning E Bollau E Nga Balvaleme, nae Iesus ke maisi ba ke pamologa kaligi ta ragau roma, “Ngaroma agau nga mate kana me, na i nge atu te iau na nge inu. ³⁸ Na me reke potpotu beke mauli keke la potungmalaga nga agau a lonapatokona te iau lona. Ollaeala ke loakurumea pangamologa ra ri ke pa rea pala nga Lau Ae Nutu Kanna.” ³⁹ Ka inae Iesus role minmina na i ke rorolea pangamologa e ta Kannu Ae Nutu a ragau ra loreapatokona te i keke la ravunge ngarume. Ta Nutu ke sane tunge Kannu ae i kurumea, Iesus ke sane loagaliu ta Nutu mallena nga tava tale.

⁴⁰ Ka ina ragau ke longe Iesus pangamologangana nginngina, na palu nge ri keke role roma, “Ka kaomannmannangana, aekia ka i agau laeala e toe Nutu kaona a i role pala ta i bange.”

⁴¹ Ba palu keke role roma, “Ka i ae Karais.”

Ba palu muni keke role roma, “Karais sane nge pa ngae Galili, ⁴² ta pangamologa a ri ke pa'e pala

nga Lau Ae Nutu Kanna ke role roma, Karais ke la leleng nge Revit sivuna memena. Ba ke role roma, i ke la panga nga maga kunna e bollau ae Betleem, a i ae Revit magapuna ae i.” ⁴³ Minmina na ragau pangamologangarea re te Iesus keke bai ka kalingpala ngaliua nge ri. ⁴⁴ Ba palu keke bai ta launge, ava ka sana agau te boea kamana te i.

Reke Taoamugmuga Ka Iurame Ka Sana Lore-apatokona Te Iesus

⁴⁵ Minmina na ra kurtalingling re nga tempel keke galiu ta piris re kapunu ba Parisiome, na ra nginngina keke ballage ra kurtalingling roma, “Ke meimia na ka sana ka atu kia te mangng?”

⁴⁶ Na ra kurtalingling keke ala rea roma, “Ka sana agau te pamologa basema agau laeo ka kae te.”

⁴⁷ Minmina na Parisiome keke ala rea roma, “Ke pataopa miau bole ae? ⁴⁸ Ngaka kele. Ka sana te nga reke taoamugmuga ba nga Parisiome ora lonapatokona te i. Ke sa. ⁴⁹ Malua kokorong mana ra sana loreamatana ka bangapagame. Ka ri ra ragau rae Nutu la tungnge alanga e soali te ri.”

⁵⁰ Nae Nikoremus, a i a agau ame pala ne loa te Iesus ba ka i a Parisio te bole, ke ballaga rea roma, ⁵¹ “Bangapaga rae ita ke sane ngeke kalinane agau ba nge tunge alang te i pala, ba ngarume na nge longe pangamologangana ba nga lonamatana ka oru ra i bavai rea. Ke sa.”

⁵² Na keke ale ka mologangarea kia roma, “Ka one e ngae Galili bole ikolong ae? Ngo kela nga Lau Ae Nutu Kanna, na ka la longmatana roma,

ka sana agau te e toe Nutu kaona ore pa ngae Galili.”

Pangamologa reke paturu nga Ion 7:53 beke loa ta Ion 8:11 keke momo nga lau palume mana ra ri ke pa rea pala.

⁵³ Ngarume na kenakena nge ri ke lao ta bale ae i.

8

¹ Avae Iesus ke loa ta Kapoponga Nga Bega Ra Oliv. ² Ka sinro luluna na i ke lu lakallo ta malle re nga tempel muni, ba ragau kinung keke lola te i. Minmina na i ke tara ba ke paturu ta pangalomatana rea. ³ Ngarume, na ra pangalomatanakana nga bangapagame bae Parisiome keke atu ka avale a ri ke kalipa kia ine keno kala nga apanung a sana i a natale. Ba ka ina ri ke pamaisia ngamuga nga ragau tapu, ⁴ na keke role kae Iesus roma, “Apangalomatanakana, keke kalipa ka avale laekia ine keno kala nga apanung a sana i a natale. ⁵ Nga Bangapagame Moses ke role ta mangng nga tamalipune avale matana laekia ka lollo. Ava one ko role mina ngaetai?” ⁶ Ava ri keke ballage minmina ta avange nga baina ngeke kalipa ka pangamologangana te, na ngeke turupaga kana kia.

Avae Iesus ke magolo lagape, na ke pa'e pangamologa nga mogalo ka kamana ririna. ⁷ Ava ka ina ri ke umma ta balinglagange tale, na i ke meisi muni ba ke role kerea roma, “Agau e nge miau ora sana baingana te e soali nga i kapunu ta tamalinge avale laekolong ka lollo te.” ⁸ Na i

ke magolo lagape muni, ba ke pa'e pangamologa nga mogalo.

⁹ Ka ine kuma minmina, na kenakena nga reke longe pangamologangana keke paturu ta laonga. Ba ragau re kapunu ta ri laonga ka ri ra ravollalaukerea memena. Minmina nae Iesus kasikena ke momo, ba avale laeala ke meisinsi nga inaeala a ri ke pamaisia ngia pala. ¹⁰ Nae Iesus ke meisi muni, ba ke role ka avale laeala roma, “Avale laekolong, ra ngama reke turupaga kang ka ri aetai? Ke meimia, ka sana agau te e nge ri momo ta tungnge alanga te te one?”

¹¹ Na avale laeala ke ale roma, “Avolau, ka sana agau te.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Iau bole sana la tungnge alanga te one. Ava ngo loa, na sano ngo baia bainga te e soali muni.”

Iesus Ka I A Olamana E Tungtunge Olamana Ta Ragau Re Nga Mogalo Laekia E Ngape

¹² Nae Iesus ke role ka ragau muni roma, “Ka iau a olamana e tungtunge olamana ta ragau re nga mogalo laekia e ngape. Agau e atu kurume iau ke sane la taonga nga osuguna. Ke sa. I ka la kana ka olamana e tunge mauling.”

¹³ Ka ine role minmina nae Parisiome keke role kia roma, “One muni ko turupotpota one, minmina na turungpotangang kone ka sana kaomanna kia.”

¹⁴ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma iau nga turupotpota iau, na turungpotangau kau ka kaomanna kia kurumea, iau ka laumatana ka ina iau atu ngia. Ba ka laumatana ka ina iau la

loanga te. Ava miau ka sana lomiauamatana ka ina iau atu ngia, ba ka sana lomiauamatana ka ina iau la loanga te bole. ¹⁵ Miau kaka kalinanne agau te kurumea ragau loreamatana ngarean-gana mana, ava iau ka sana kalinanne agau te. ¹⁶ Ava ngaroma iau nga kalinana, na kalingnana ae iau ke tupu kurumea, iau kasikegu ka sana kalinana. Ke sa. Iau bae Tamau e ba iau, omea ka kalinana kinung. ¹⁷ Keke pa'e pangamologa nga Bangapaga ae miau muni ore role roma, ngaroma ragau lua ngeke turupota kinung ka pangamologa te, na pangamologa laeala a kanrea ka kaomannmannangana kia ¹⁸ Ka iau e kapunu ta turungpota iau, bae Tamau e ba iau ka i a aturungpotakana a lua.”

¹⁹ Minmina na ri keke ballage roma, “Tamang ka i aetai?”

Nae Iesus ke ala rea roma, “Miau ka sana lomiauamatana kau, ba ka sana lomiauamatana kae Tamau bole. Taroma miau ta lomiauamatana kau, na ta lomiauamatana kae Tamau bole.” ²⁰ Iesus ke rolea pangamologa nginngina ka ine palomatan-tane ragau nga malle re nga tempel kokoro ta inaeala a ragau ke tungtunge tungame ngia. Ava ka sana agau te laue kurumea, kae ae i ke sane lele tale.

²¹ Nae Iesus ke role kerea muni roma, “Iau ka la loanga, na miau kaka la silingi iau, ba kaka la momong nga bainga ae miau e soali ta nge lele ina miau nga mate. Ina iau la loanga te, ka sana ka la loanga te.”

²² Ka ina Iurame ke longge pangamologangana laeala, na keke palibalaglaga rea roma, “Ke

meimia, i ke la samungpununge i muni ae? Minmina na i ke rolea pangamologa laekia roma, ina i la loanga te, ita ka sana ka la loanga te ae?”

²³ Bae Iesus ke role kerea bole roma, “Miau, ka miau re ngape, ava iau, ka iau e ngailu. Ka miau re nga mogalo laekia e ngape, ava ka sana iau e nga mogalo laekia e ngape. ²⁴ Minmina na iau ka role kamiau roma, kaka la momong nga bainga rae miau reke sosoali ta nge lele ina miau nga mate. Ngaroma miau sana nga lomiauapatokona roma, ka iau a agau amae Nutu patokala pala ta i bange, na miau kaka la momong nga bainga rae miau reke sosoali ta nge lele ina miau nga mate.”

²⁵ Na keke ballage roma, “Ka one a tai?”

Nae Iesus ke ala rea roma, “Ama role kamiau ka pangamologa a taru pala? ²⁶ Iau ka kanau ka pangamologa papatu re ta kalingnana miau ki. Ava ka sana ri ra pangamologa ra kanegu mana. Ke sa. I e ba iau ka kaomannmannangana kia, ba iau ka longe pangamologame nge i. Ba ka ri ra pangamologa nginngina mana ra iau tuturu rea ta ragau re nga mogalo laekia e ngape.”

²⁷ Ava ragau nginngina reke longlonge Iesus pangamologangana ka sana loreamatana roma, i ke rorole kerea te Tamana. ²⁸ Minmina nae Iesus ke role roma, “Nga ina miau ngaka kinpataea Agau Tuna lakailu nga maiskovu tapu, na miau ka la lomiauamatana roma ka iau a agau amae Nutu patokala pala ta i bange. Ba ka la lomiauamatana roma iau ka sana bavaia otte kurumea iau muni laumatanangana, ava ka rorolea pangamologa rae Tamau palomatana iau ki mana. ²⁹ Ba i e ba iau ke momo kala nge iau. Ke sane ka mana

iau, ta iau ka kumkuma palimule ka oru ra i mate rea.” ³⁰ Ka inae Iesus umma ta rolenge pangamologa nginngina tale, na ragau papatu ka loreapatokona te i.

Abaram Sivuna Memena

³¹ Minmina nae Iesus ke role kae Iura ra loreapatokona te i roma, “Ngaroma ngaka kamopite pangalomatanangau, na ka miau ra barangalele ra kanau mannangana. ³² Na ka la lomiamatana ka pangamologa ora kaomannmannangana kia, ba pangamologa ora kaomannmannangana kia ke la ulongmalaga miau nga oru reke bai ka miau ta miau ra kumangngatulu.”

³³ Na keke ale roma, “Ka mangng rae Abaram sivuna memena ba ka sana mangng ra kumangngatulu ra agau te kanna ka kae te. Ke meimia na ko role roma, mangng nga kapatali nga oru reke bai ka mangng ta mangng ra kumangngatulu?”

³⁴ Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau e bavaia bainga e soaling ka i a akumangngatulu ora bainga e soali kanna. ³⁵ Ba akumangngatulu ka sana mallena mannangana nga balekaina. Ava balekaina tamana tuna ka mallena nga balekaina ore momo passavele. ³⁶ Minmina na ngaroma Nutu Tuna nge ulomalaga miau, na miau ngaka kapatali mannangana nga oru reke bai miau ta miau ra kumangngatulu. ³⁷ Iau ka laumatana kamiau roma, ka miau rae Abaram sivuna memena. Ava kaka bai ta samungpunu iau kurumea, pangamologa a kanau ke sane momo ngallo nge miau. ³⁸ Iau ka rorolea oru ra

iau kela rea ina iau momo kala nge Tamau, ba miau kaka kumkuma ka oru ra miau ka longo rea nge tamamiau.”

³⁹ Na ri keke ale roma, “Ka tamamangng nge Abaram.”

Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma nga miau rae Abaram sivuna memena ka kaomannmannangana, na ngaka kumkuma ka bainga rae Abaram kuma ki. ⁴⁰ Ava miau ka sana kumkuma minmina. Ke sa. Kaka bai ta samungpunu iau a agau e role kamiau ka pangamologa ora kaomannmannangana kia a iau longe nge Nutu. Abaram ke sane kuma minmina. ⁴¹ Miau kaka kumkuma ka tamamiau bainganame.”

Na ri keke kauli ka rolengareangana kia roma, “Mangng ka sana lele nga avale a siana lau nga pamau. Ke sa. Ka tamamangng nge Nutu mana.”

Satan Goe Rae I

⁴² Nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaroma nga tamamiau nge Nutu ka kaomannmannangana, na miau ngaka materalumana iau, ta iau ka pa nge Nutu na ka momo ikia. Iau ka sana atu mana ka laungana. Ke sa. I ke ba iau. ⁴³ Miau ka sana lomiamatana ka oru ra iau rorole rea kurumea, miau kaka longpalikovauu ka pangamologangau. ⁴⁴ Ka miau ra goe rae tamamiau ae Satan, ba kaka bai ta kumangng ka oru ra tamamiau mate rea. I ka i a abalingpunukana pala nga orume pangaturu ngareangana. Ba ke sane kamopitpite pangamologa ora kaomannmannangana kia kurumea, ka sana pangamologa ora kaomannmannangana kia inte momo ngallo nge i. Ka ine goga na i ke turupotpote oru reke

momo ngallo nge i. Ta i ka i a agoangakana ba ka i a goangame tamarea. ⁴⁵ Ava miau ka sana lomiauapatokona ta pangamologangau kurumea, iau ka rorolea pangamologa ora kaomannmannangana kia. ⁴⁶ Miau rigau te nge pakosining ka baingau te e soali. Ngaroma pangamologangau nga kaomannmannangana kia, na ke meimia na miau ka sana lomiauapatokona te? ⁴⁷ Agau ae Nutu ke longlonge onrae Nutu rorole rea. Ava miau ka sana ka longlongo rea, ta ka sana miau ra ragau rae Nutu.”

Iesus Ke Panana Te I Muni

⁴⁸ Nae Iurame keke ale roma, “Mangng ka role ka kaomanna roma, ka one ae Sameria te ba kannu e soali ke lu one.”

⁴⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Kannu e soali ke sane lu iau. Ke sa. Iau ka kalapagpage Tamau, ava miau kaka rorolebainga kau. ⁵⁰ Ba iau ka sana amva ta kiningpataenge giau, ava ka te ore kinpataetaea, ba i ka i a akalingnanakana. ⁵¹ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau a lonapatokona be lolakurumea pangamologangau ke sane la kelange mateng.”

⁵² Ka ine role minmina nae Iurame keke role kia roma, “Ikia na ka lomangngmatana mannangana roma kannu e soali ke lu one. Abaram ke mate, ba ragau reke toe Nutu kaona keke mate bole. Ava one ko role roma, agau a lonapatokona be lolakurumea pangamologangau ke sane la kaningmainge mateng. ⁵³ Ko roma one a bollau nga tamamangng ae Abaram ae? I ke mate ba ragau reke toe Nutu kaona keke mate bole. Ko roma one a tai mannangana ikolong?”

⁵⁴ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma iau nga kinpataetaea giau, na kiningpataengau laeala ka sana puna. Avae Tamau, a miau ka role roma ka i ae Nutu ae miau, i muni ka i e kinpataetaea giau. ⁵⁵ Miau ka sana lomiatatana kia, ava iau ka laumatana kia. Ba ngaroma iau nga role roma iau ka sana laumatana kia, na nga iau a goangkana baseme miau. Ava iau ka laumatana kia ka kaomannmannangana, ba ka lolakurumea pangamologa a kanna. ⁵⁶ Tamamiau ae Abaram ke momalle kae ae iau ka serengngana, ba i ke kele na ke serengkale.”

⁵⁷ Minmina na Iurame keke role kia roma, “Ka sana kang pesingmataname ka ri 50 tale, ava ko role roma one ko kele Abaram ae?”

⁵⁸ Nae Iesus ke ala rea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, pala, ka inae Abaram naname sane toapisigia tale, na iau ka momo tapu.” ⁵⁹ Ka ine role minmina, na ri keke rave lollome ta ri tamalinge ki. Avae Iesus ke ko nge ri, na ke lelemalaga nga tempel.

9

Iesus Ke Papea Agau A Matana Kanname Ke Su

¹ Ka inae Iesus tatao, na i ke kele apanung te e pala na naname ke toapisigia ka matana kanna sungana. ² Na barangalele ra kanna keke ballage roma, “Rabai, tai ke baia bainga e soali, na apanung laekia naname ke toapisigia ka matana kanna sungana? Ka puna nge tai, apanung laekia o tamana bae naname?”

³ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ka sana apanung laekia baia bainga e soali, ba ka sana tamana bae

naname bole. Ke sa. Ollaekia ke lele ta baina kumangng rae Nutu kanna ngeke pota nge i. ⁴ Ita ngaka kumkuma ka kumangnga rae i e ba iau kanna ka ina kae momo tale. Osuguna ke la atung, na agau sane la kumangng. ⁵ Ka ina iau mommo nga mogalo laekia, na ka iau a olamana e tungtunge olamana ta re nga mogalo laekia e ngape.”

⁶ Ka ine role minmina tapu, na i ke utupai nga mogalo ba ke kuma ka mogalo a nala ka kaona mena. Na ke pulia nga apanung laeala matana kanname. ⁷ Na i ke role kia roma, “Ngo loa, na ngo magoe kang nga liu ae Siloam” (Siloam ka mirana roma, keke Ba'e). Minmina na apanung laeala ke loa ba ke magoe, na ke galiu ta bale ae i ka kelangana.

⁸ Na ragau reke momo nga baleme kokoro te i, ba ragau reke kelkele ina i a akangalunga lollokannakana pala keke palibalaglaga rea roma, “Aekia ame tattara be kalunglung ta lollokanna ae?” ⁹ Na palu nge ri keke role roma, “Iii, aeala mana gai.”

Ba pattoto keke role roma, “Ke sa. Ka sinna me i mana.”

Ava apanung laeala muni ke umma ta roleng roma, “Iau laeala mana ikia.”

¹⁰ Minmina na keke balaglaga roma, “Ava matang kanname keke pe mina ngaetai?”

¹¹ Na i ke ala rea roma, “Agau laeala eke patoe kae Iesus ke kuma ka nala na ke ule nga matau kanname. Na ke role kau roma, ‘Ngo loa tae Siloam, na ngo magoe kang.’ Minmina na iau ka loa ba ka magoe, na matau kanname keke kela.”

¹² Na keke ballage roma, “Ava agau laeala ke momo aetai?” Na i ke ala rea roma, “Ka sana laumatana.”

Parisiome Keke Sissilia Agau Laeala Matana Kanname Pengarea Puna

¹³ Ngarume na keke loa ka apanung laeala e pala na matana kanname ke su te Parisiome.

¹⁴ Na kae laeala ae Iesus kuma ka nala, ne papea apanung laeala matana kanname ka i a kae a Sabat. ¹⁵ Minmina nae Parisiome keke balaglaga apanung laeala bole roma, “Ko kela mina ngaetai?” Na i ke ala rea roma, “Agau laeala ke ule nala nga matau kanname, ba iau ka magoe, na sonrau iau ka kela.”

¹⁶ Nae Parisio palu keke palirorole kerea ka rolengtunanangarea kae Iesus roma, “Agau laeala ke sane pa nge Nutu, ta i ke sane lolakurumea bangapaga e nga pannang nga kae a Sabat.”

Ava pattoto keke role roma, “Ava agau a baigna soali sana nga likina ta kumangng ka killa reke bollalau ra agau laeala kumkuma ki.” Minmina na kalingpala ke lele ngaliua nge ri.

¹⁷ Ka baina keke role muni ka apanung laeala e pala na matana kanname ke su roma, “One ko roma, agau laeala ke papea matang kanname. Minmina na nga kelangang kia, ka i a agau matana e meimia?”

Na i ke role kerea roma, “Ka i a agau te e toe Nutu kaona.”

¹⁸ Ava Iurame ka sana loreapatokona roma, apanung laeala matana kanname ke su pala, ba ngarume na i kela. Minmina na ri keke kiue

apanung laeala ae Iesus papea matana kanname tamana bae naname ta ri atung, ta baina ri nga loreamatana roma, ollaeala ka kaomanna o ke sa. ¹⁹ Na keke ballage tamana bae naname roma, “Apanung laekia ka i a tumiau amaka role roma, matana kanname ke su ina naname toapisigi ae? Ava ke meimia na i ke kelkela sonrau?”

²⁰ Nae tamana bae naname keke ala rea roma, “Ka lomangngmatana roma, apanung laekia ka i a tumangng. Ba ka lomangngmatana roma, matana kanname keke su ina naname toapisigia.

²¹ Ava ka sana lomangngmatana roma, ke meimia ka kelangana sonrau, ba tai ke papea matana kanname. Ngaka ballage, ta i ke bollau tapu, ba i nge ture i muni.” ²² Ri keke role minmina kurumea, keke mataue reke taoamugmuga kae Iurame. Ta reke taoamugmuga kae Iurame keke potopita tapu roma, ngaroma agau te nge turupote lonapatokonangana te Iesus roma ka i ae Karais, na ri ngeke pulimalage lagapotu nga sinagog. ²³ Minmina nae tamana bae naname keke role roma, “Miau ngaka ballage, ta i ke bollau tapu.”

²⁴ Ngarume nae Parisiome keke kiu muni ka apanung laeala e pala na matana kanname ke su, na keke role kia roma, “Ngo role ka kaomannmannangana nge Nutu raguna. Mangng ka lomangngmatana roma, agau laeala ka i a agau a baingana soali.”

²⁵ Na i ke ala rea roma, “Iau ka sana laumatana, ka i a agau a baingana soali o ke sa. Iau ka laumatana ka oru kena mana roma, pala na

matau kanname ke su ava sonrau na iau ka kelkela.”

²⁶ Ka baina ri keke ballage roma, “Ke kuma ka taru nge one? Ke papea matang kanname mina ngaetai?”

²⁷ Na i ke ala rea roma, “Ka role paka miau tapu ava ka sana ka longo. Ke meimia na kaka bai ta longa muni? Kaka bai ta leleng miau ra barangalele ra kanna bole ae?”

²⁸ Ka ina ri ke longe pangamologangana ngin-gina na keke rolebainga kia ba keke role kia roma, “Ka one a barangalele a kanna, ava ka mangng ra barangalele rae Moses kanna.

²⁹ Mangng ka lomangngmatana roma Nutu ke pamologa te Moses, ava agau laeala, ka sana lomangngmatana roma i ke pa nga ine ngaetai.”

³⁰ Na apanung laeala ke ala rea roma, “Ka magio kau raumana nga oraekia! Miau ka sana lomiauamatana ka ine pa ngia, ava i ke papea matau kanname. ³¹ Ita ka loramataana roma, Nutu ke sane longlongo ta ragau ra baingareame ke sosoali. Ke sa. Ke longlongo ta agau e matautaue be lolakurumea lonangana. ³² Ka sana ragau ke longe pangamologa te minakai pala ina agau te papea agau matana kanname ora naname toapisigia ka matana kanna sungana. ³³ Taroma agau laeala sane te pa nge Nutu, na ale sane te kuma ka otte.”

³⁴ Ka ine role minmina, na ri keke role kia ka iukereangana kia roma, “Bainga reke sosoali keke ponu nge one inae name toapisigi one, ba ko roma ono bai ta pangalomatana mangng ae? Ke sa bavakena!” Na keke pulimalage lagapotu.

*Ragau Ra Sana Loreapatokona Te Karais Ka Ri
Ra Ragau Ra Matarea Kanreame Ke Su*

³⁵ Nae Iesus ke longe ineke pulimalage apanung laeala lagapotu. Ba ka ine kalipa kia, na i ke role kia roma, “Ka longopatokona te Agau Tuna, o ke sa?”

³⁶ Na apanung laeala ke ballage roma, “Avolau, tai ka i ae Agau Tuna a one rorole te? Onto panana kia, nga baina nga laupatokona te i.”

³⁷ Nae Iesus ke role kia roma, “Ikia o elle gialgiala, ba bole i ke pamolloga te one.”

³⁸ Na apanung laeala ke role roma, “Avolau, ka laupatokona te one!” Na i ke umma ta parong banu ka kiningpataengana kae Iesus giana.

³⁹ Bae Iesus ke role roma, “Iau ka atupisigi ta mogalo laekia e ngape ta kumangng ka kalingnana, ta baina ragau ra matarea kanname ke su ngeke kelkela ba ragau ra matarea kanname ke kelkela ngeke lele ra matasu.”

⁴⁰ Ka inae Parisio palu reke momo kala nge i ke longe pangamologangana nginngina, na keke ballage roma, “Ko rorole roma, ka mangng ra matasu bole ae?” ⁴¹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Ngaroma matamiau kanname ngeke su, na baingamiaume sane ngeke sosoali. Ava sonrau na kaka role roma, kaka kelkela. Minmina na baingamiaume reke sosoali keke momo tale.”

10

Sipsipme Ba Kelangpatali Ae Ri

¹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau e sane lu nga savanau e nga sipsipme kana biunga,

ava nge taetao nga inte toto, agau laeala ka i a agolongkana ba agau e kaka ka onra ragau kanrea. ² Ava agau e lu nga biunga ka i a sipsipme kelangpatali ae ri. ³ Ka i a agau ora agau e ella ta savanau kana biunga nge pulapatalia biunga te i. Ba ka i a agau ora sipsipme ke longopatokonkone kalingngana. I ke patpatoe sipsip kenakena ae i giana, ba ke taoamugmuga kerea lagapotu. ⁴ Ka ina i nge lelemalaga tapu ka sipsip rae i kinung, na i ke la taongamuga kerea. Ba ri ngeke lolakurumea, ta ri keke longopatokone kalingngana tapu. ⁵ Ava ri ke sane ke la loangakurumea agau a pau a ri sana loreamatana kia. Ke sa. Keke la kanga nge i, ta ri ke sane ke longopatokone agau a pau kalingngana.” ⁶ Iesus ke pamologa ka pangateningkala laekia, ava ragau ka sana loreamatana ka taru a i rorole kerea te.

⁷ Minmina nae Iesus ke role kerea muni roma, “Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ka iau a biunga ae sipsipme. ⁸ Ragau kinung reke atu pala nge iau ka ri ra ragolongkana ba ragau reke kaka ka onra ragau kanrea. Ava sipsipme ke sane ke longlongo te ri. ⁹ Ka iau a biunga. Agau e lu lakallo nge iau ke la penga. Ba i nge lulu ba nge lelemalagla, ba ke la kalingpa ka kaning e pe raumana. ¹⁰ Agau agolongkana ke atu mana ta i golongo, ba samungpunu, ba ta i baingasoalinge sipsipme. Ava iau ka atu ta baina ri ngeke rave mauling, ba ngeke rave mauling e ponutalao.

¹¹ “Ka iau a sipsipme kelangpatali ae ri ore pe. Sipsipme kelangpatali ae ri e pe nge tunge i muni maulingngana ta mateng ta kalaunge

sipsipme. ¹² Agau e kumamana ta kuru ava sana i a kelangpatali ae sipsipme mannangana, ba ka sana ri ra sipsip rae i, nge kele gauve a pinolo ine tatu, na nge ka'e sipsipme ba nge kaka. Minmina na gauve a pinolo nge pira ta korange sipsipme, na nge bai rea ta ri kanga kalaoveka. ¹³ Agau laeala ke la kanga ta i ke kumkuma mana ta kuru, ba sipsipme ka sana ri ra otte te i.

¹⁴ “Ka iau a sipsipme kelangpatali ae ri e pe. Iau ka laumatana ka sipsip rae iau, ba sipsip rae iau ka loreamatana kau. ¹⁵ Ollaeala ka tongana kena ma inae Tamau ka lonamatana kau, ba iau ka laumatana kae Tamau. Ba iau nga tunge maulingau ta mateng ta kalaunge sipsipme. ¹⁶ Iau ka kau ka sipsip pattoto bole ra sana ri ra sipsip re nga sipsip barana laekia.* Iau ka la atung kerea bole, ba ri keke la longa ta kalingau. Ba keke la ginunga kala nga sipsip barana laekia ta ri leleng barana kena a kana ka kelangpatali kena. ¹⁷ Tamau ke materaumana iau ta iau ka lolakurumea lonangana. Minmina na iau nga tunge maulingau ta mateng, ta baina nga ravugaliue maulingau muni. ¹⁸ Ka sana agau te kapatali ka maulingau. Ke sa. Iau nga tunge kurumea iau muni laungana. Iau ka kau ka gingginga ta tungnge, ba ka kau ka gingginga ta ravunggaliunge muni. Iau ka rave bangapaga laeala nge Tamau.”

* **10:16:** Pangamologa laekia e role ta “sipsip pattoto” ka i a pangateningkala e ta ra sana ri ra Iura ra loreapatokona te Iesus. Ba pangamologa laekia e role ta “sipsip barana laekia” ka i a pangateningkala e ta Iura ra loreapatokona te Iesus.

¹⁹ Ka ina Iesus rolea pangamologa nginngina, na kalingpala ke lele muni ngaliua nga Iurame.

²⁰ Na papatu nge ri keke rorole roma, “Kannu e soali ke luia, na ke baigaugau. Sana ngaka longo te i.”

²¹ Ava pattoto keke rorole roma, “Agau a kannu e soali luia sane nge pamolloga minmina. Ka sana kannu te e soali kana ka gingginga ta pangapenge agau a matasu matana kanname.”

Iurame Lokalasa Ngareangana

²² Ngarume, na kaning e bollau a ri ke patoe ka Anaka ke lele ngae Ierusalem. ²³ Keke baia kaning laeala e bollau ka kae reke marusu. Bae Iesus ke tatao nga malle re nga tempel, na ke taolu nga malle te ora ragau ke tattaralu ngia, a ri ke patoe kae Tarangalu Ae Solomon. ²⁴ Minmina nae Iurame keke maistaliue, na keke role kia roma, “Ko la baingalopalilli kamangng pa pia? Ngaroma one ae Karais, na ngo role paka mangng nga karakarangana gialgiala.”

²⁵ Nae Iesus ke ala rea roma, “Iau ka role kamiau tapu, ava ka sana lomiauapatokona ta pangamologangau. Kumangng rae iau kumkuma ki nge Tamau giana, kumangng nginngina mana keke turupotpota iau. ²⁶ Ava miau ka sana lomiauapatokona te iau kurumea, ka sana miau ra sipsip rae iau. ²⁷ Sipsip rae iau keke longlongo ta kalingau. Iau ka laumatana kerea, ba ri keke tatukurume iau. ²⁸ Iau ka tungtunge mauling e momo passavele te ri, ba ke sane ke la saningrea. Ba sana nga agau te nge saipita kerea nga kamau lagapotu. ²⁹ Tamau e tungu rea te iau ke bollau

raumana nga orume kinung. Sana nga agau te nge saipita kerea nge Tamau kamana lagapotu.
³⁰ Iau bae Tamau ka mangng pana kena.”

³¹ Ka ine role minmina nae Iurame keke rave lollome muni ta ri tamalinge ki. ³² Avae Iesus ke role kerea roma, “Iau ka pakosining miau ka killa papatu reke bollalau rae Tamau tungu rea ta iau kumangng ki. Kaka bai ta tamaling iau ka lollome kurumea kelang ngamiaungana ka killa a taru nga killa nginngina?”

³³ Nae Iurame keke ale roma, “Mangng sana la tamaling one ka lollome kurumea kumangngang ka killa nginngina. Ke sa. Mangng ka la tamaling one kurumea rolebaingang kae Nutu, nga ina one a agau mana ko bai one muni ma one ae Nutu.”

³⁴ Nae Iesus ke ala rea roma, “Keke pa'e Nutu pangamologangana nga Bangapaga ae miau e role roma,
'Iau ka role roma, ka miau ra nutume.'

³⁵ Nga pangamologa laeala Nutu ke patoe ragau reke rave pangamologa a kanna ka 'nutume' (ba pangamologa reke momo nga Lau Ae Nutu Kanna ka sana nga inte ngeke osurure). ³⁶ Minmina na sana ngaka role ka agau ae Tamau tore be bapisigia ta mogalo laekia e ngape roma, 'Ko rolebainga kae Nutu,' kurumea rolengau ka pangamologa laeala roma, 'Ka iau ae Nutu Tuna'.

³⁷ Ngaroma iau sana nga kumkuma ka kumangng rae Tamau kanna, na sana nga lomiauapatokona ta pangamologa ra kanegu. ³⁸ Ava ngaroma iau nga kumkuma ki, ba ngaroma nge baililli ta miau lomiauapatokona ta pangamologa ra kanegu, na nga lomiauapatokona ta kumangng nginngina rae

iau kumkuma ki. Nga lomiauapatokona ta baina ngaka rave lomatana. Ba nga lomiauamatana mannangana roma, Tamau ke momo ngallo nge iau ba iau ka momo ngallo nge Tamau.” ³⁹ Ka inae Iesus role minmina na keke ava muni ta ri launge. Ava i ke kavesilele rea na ke lao.

⁴⁰ Ngarume nae Iesus ke galiu muni ta Me Ae Ioran bavana tetoto, ta inaeala e kapunu ae Ion pamagoegoea ragau ngia pala. Na i ke momo nga inaeala, ⁴¹ ba ragau papatu keke loa te i. Na keke rorole roma, “Ion ke sane kuma ka killa te e bollau, ava pangamologanganame kinung re ta agau laekia ka kaomannmannangana ki.” ⁴² Ba nga inaeala ragau papatu ka loreapatokona te Iesus.

11

Lasarus Ke Mate

¹ Na ka apanung te a giana nge Lasarus ke soali. Ka i e nga maga ae Betani. Ba Betani ka i a maga ae Maria bae tataokia ae Marta. ² Bae Maria laekia, a liuna ae Lasarus kana ka soaling, ka i a avale laeala ame pala ne kelingia saulang a koina masi nge Iesus kaename ba ke taupunu rea ka gilina bulvunna. ³ Minmina nae liuna piau memename keke ba ka pangamologa te Iesus roma, “Avolau, agau ama one materaumane ke soali.”

⁴ Ava ka inae Iesus longe pangamologa laeala, na i ke role roma, “Soaling laekia ke sane lele ta baina apanung laeala nge mate mana. Ke sa. Ke lele ta pangavolaunge Nutu giana, ta baina Nutu Tuna nge rave gia bolinglaungana

kia.” ⁵ Nae Iesus ke materaumane Marta bae teiteikia ae Maria bae Lasarus. ⁶ Ava ka ine longē pangamologa laeala e ta Lasarus soalingana, na i ke momo ka kae lua muni nga inaeala a i momo ngia.

⁷ Ngarume na i ke role ka barangalele ra kanna roma, “Ita ngaka galiu tae Iurea.”

⁸ Na ri keke ale roma, “Rabai, ngallao mana nae Iurame ameke bai ta tamaling one ka lollome. Ko meimia na ko bai ta galiunga ta inaeala muni?”

⁹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Kae ka lamana ka kae mataname ka ri tangulelu ba lua mana. Agau e tatao nga kae lamana sane nge pupu, ta i ke tatao nga mogalo laekia e ngape kana olamana. ¹⁰ Ava agau e tatao ka rigo ke umma ta pupunga kurumea, sana olamana ngallo nge i.”

¹¹ Ka inae Iesus role minmina tapu, na i ke role kerea roma, “Kolingara ae Lasarus ke kenrau, ava iau ka la loanga ta pangonge.”

¹² Na barangalele ra kanna keke ale roma, “Avolau, ngaroma i nge kenrau, na i ke la penga.”

¹³ Avae Iesus ke sane rorole ta Lasarus kenangaraungana. Ke sa. I ke rorole ta Lasarus matengana, ava barangalele ra kanna ka loreangana roma i e rorole ta agau e kenrau mana.

¹⁴ Minmina nae Iesus ke papote pangamologangana mirana nga karakarangana roma, “Lasarus ke mate tapu. ¹⁵ Ba ka lausereng nga ina sana momo nga inaeala, ta ollaekia ke la pangagingingē lopatokona ae miau te iau. Ava ita ngaka loa te i.”

¹⁶ Nae Tomas (a ri ke patoe kae Ririmas) ke role ka kolingana memena ra ri kinung ra barangalele

rae Iesus kanna roma, “Ita ngaka loa bole, nga baina ita ngaka mate kala nge i.”

¹⁷ Ka inae Iesus lele, na i ke longe pangamologa e te Lasarus ine momo nga malle a reke mate ka kaeme ka ri tugulu tapu. ¹⁸ Bae Betani ke momo lagapotu ngae Ierusalem basema pamau bename ka ri mologi mana. ¹⁹ Minmina nae Iura papatu keke loa te Marta bae Maria ta ri pangalopenge loreame kurumea ri lua loreataningana kae li-urea. ²⁰ Ka inae Marta longe inae Iesus tatu, na ke loa te i. Avae Maria ke momo nga bale.

²¹ Ba ka inae Marta lele nge Iesus, na i ke role kia roma, “Avolau, taroma one to momo nakai, nae ligu sane te mate. ²² Ava ka laumatana roma, ngaroma one ngo ballage Nutu ta i kumangng ka otte gialgiala bole, na i nge tunge te one.”

²³ Nae Iesus ke role kia roma, “Liung ke la sigingpaga muni.”

²⁴ Nae Marta ke ale roma, “Iau ka laumatana roma, i ke la sigingpaga muni ina reke mate ke la sigingpaga nga mateng ka kae a ronga.”

²⁵ Nae Iesus ke role kia roma, “Ka iau a sigingpaga nga mateng puna, ba ka iau a mauling puna. Agau a lonapatokona te iau ave mate ke la mauling. ²⁶ Ba agau e momomauli ba lonapatokona te iau ke sane la mateng. One ka longpatokona ta pangamologa laeala, o ke sa?”

²⁷ Nae Marta ke ale roma, “Iii Avolau, iau ka laupatokona roma, ka one ae Karais. Ba ka laupatokona roma, ka one ae Nutu Tuna ae Nutu ba'e ta mogalo laekia e ngape.”

²⁸ Ka inae Marta role minmina tapu, na i ke kagaliu ba ke kiue teiteikia ae Maria balakala. Na

ke role kia roma, “Apangalomatanakana iale tatu, ba i ke balaglaga te one.” ²⁹ Ka inae Maria longē pangamologa laeala, na i ke sigipaga bolvole na ke lola te Iesus. ³⁰ Avae Iesus ke sane lele nga maga tale. I ke momo tale nga inaeala ae Marta kalipa kia ngia. ³¹ Ba ka inae Iura reke momo nga bale kala nge Maria beke umma ta pangalopenge lona keke kele ine sigipaga bolvole be lelemalaga, na keke loakurumea. Ta ri ka loreangana roma, i e lola ta malle a reke mate ta taning nga inaeala.

³² Na ka inae Maria lele nga inae Iesus momo ngia, na i ke loa te i ba ke pupu nga kaena puna. Na ke role kia roma, “Avolau, taroma one to momo nakai, nae ligu sane te mate.”

³³ Ka inae Iesus kele Maria ine tantani bae Iura reke atu kurumea Maria ineke tantani bole, na i ka lonatani ba ke kanimaia maenang ngallo nge i. ³⁴ Na ke ballaga rea roma, “Kaka pakenoe nga ine ngaetai?”

Na keke ale roma, “Avolau, atu ngo kele.” ³⁵ Nae Iesus ke tani.

³⁶ Minmina nae Iurame keke role roma, “Ngaka kele. I ke matea Lasarus raumana!”

³⁷ Ava palu nge ri keke role roma, “Aekia ame pala ne papea agau a matasu matana kanname, ava ke meimia na i ka sana likina ta bainga ka apanung laekia ta i nga manenasa mateng?”

Iesus Ke Pasigipage Lasarus Nga Mateng

³⁸ Minmina nae Iesus ke kanimaia maenang muni ngallo nge i, na ke lele nga malle a agau e mate. Ka i a baveng eke biukale kaona ka lollo te.

³⁹ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaka patalele patali ka lollo laekolong.”

Avae Marta a i a agau e mate liuna piau ke role kae Iesus roma, “Avolau, ala koina bona ta ka kana kae tugulu tapu.”

⁴⁰ Nae Iesus ke ale roma, “Iau ama role kone tapu roma, ngaroma nga longopatokona, na ko la kelange Nutu ginggingana.”

⁴¹ Minmina nae keke patalele patali ka lollo. Nae Iesus ke kela lakailu ba ke role roma, “Tamau, iau ka kinpataetaea giang kurumea ino longe pangamologangau. ⁴² Iau ka laumatana tapu roma, ko longlonge pangamologangau ka kaeme kinung. Ava iau ka role minmina ta baina reke meisinsi ikia ngeke longo, na nga loreapatokona roma one ko ba iau.”

⁴³ Ka ine rolea pangamologa nginngina tapu, na i ke kiu kaligi roma, “Lasarus, ngo lelemalaga.”

⁴⁴ Na agau laeala e mate ke lelemalaga ka piun-gapita ngareangana ka kamaname ba kaename ka malo iname, ba ka rugungpita ngareangana ka raguna ka malo inte. Minmina nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaka luvarure malo iname ta baina nge tao.”

Reke Taoamugmuga Kae Iurame Keke Potolulu Iesus Kana Ta Ri Samungpununge

⁴⁵ Minmina na ragau papatu nga Iura nginngina reke loa ta kelange Maria beke keke killa laeala e bollau ae Iesus kuma kia ka loreapatokona te i. ⁴⁶ Ava palu nge ri keke loa te Parisiome, na keke ture oru rae Iesus kuma ki. ⁴⁷ Minmina na piris re kapunu bae Parisiome keke kiukinunge Iurame ravollalaukerea memena,

na keke role kerea roma, “Ita ka sana ka kumkuma ka oru palu. Ngaka kele. Agau laeala ke kumkuma ka killa papatu reke bollalau. ⁴⁸ Ngaroma ita ngaka kelapalikovauu kia mana ine umma minmina, na ragau kinung nga lorea-patokona te i. Bae Romme ngeke atu, na ngeke ravupatali ka tempel ae ita kala nga ragau rae ita.”

⁴⁹ Ava te e nge ri a giana nge Kaiapas a i a piris e kapunu ka pesingmatana laeala ke role kerea roma, “Miau ka sana lomiamatana ka otte bavakena! ⁵⁰ Ba ka sana ka kelapatokonkona roma, ke pe ta miau tunge agau kena ta i mateng ta kalaunge ragau rae ita nga baina ri kinung sane ngeke kauu.”

⁵¹ Ka ine role minmina na i ke sane rolea oru e lelemana nga i muni lonamatanangana. Ke sa. Ka i a piris e kapunu ka pesingmatana laeala. Minmina na nga pangamologa laeala i ke tokale Iesus matengana ngarume ta kalaunge ragau rae ri. ⁵² Ba matengana sane nge kalaue ragau rae ri mana. Ke sa. I ke la mateng ta baina i nge pulikinunge goe rae Nutu reke momo nga ina re kalaoka ta ri momong nga ginunga kena mana. ⁵³ Minmina na, ngarume nga kae laeala, na reke taoamugmuga nge Iurame keke potolulu Iesus kana ta ri samungpununge.

⁵⁴ Minmina nae Iesus ke sane tatao nga Iurame ragurea tale. Ava ke ka'e inaeala, na ke loa ta inte kokoro ta ina a sana ragau ngia, ta maga kunna te e bollau eke patoe kae Ipriam. Na i ke momo nga inaeala kala nga barangalele ra kanna.

⁵⁵ Na kaning e bollau ae Iurame a ri ke patoe kae Paska ke lele kokoro. Minmina na ragau papatu keke lelemalaga nga ina re ngapotu ngae Ierusalem, na keke loapatae tae Ierusalem ta ri leleng pala nga Paska. Keke loapataetae ta ri kumangng kurumea baingarea te nga pangallelepa'e ri muni. ⁵⁶ Ka ina ragau ke lele ngae Ierusalem tapu, na keke ella te Iesus. Ba ke meisinsi nga malle re nga tempel, na keke palibalaglaga rea roma, "Ka lomiauuvavai mina ngaetai? I ke la atung ta Kaning E Bollau, o ke sa?" ⁵⁷ Ba piris re kapunu bae Parisiome keke role gingging ka ragau roma, ngaroma agau te nga lonamatana ka malle a Iesus momo ngia, na nge ture nga baina ngeke laue.

12

Maria Ke Kelingia Saulang A Koina Lolo Nge Iesus Kaena Puname

¹ Ka kae a lima ba kena pala nga Paska, nae Iesus ke lele ngae Betani. Ka i a maga ae Lasarus amae Iesus pasigipage nga mateng pala. ² Na ri keke baia kaning e te Iesus nga inaeala, bae Marta ke umma ta silaenge ragau. Avae Lasarus ka i a te e nga ragau reke tattara ka bongapaikalan-garea kerea ta kaning nga pala kala nge Iesus. ³ Minmina nae Maria ke rave saulang inte a koina lolo ora kunna bollau, na ke kelingia nge Iesus kaena puname. Ba ke taupunu rea ka gilina bulvunna. Na saulang laeala koina lolongana ke paponue bale.

⁴ Ava barangalele te ae Iesus kanna a giana nge Iuras Iskariot e ngarume ne pulia Iesus nga

reke bai ta baingasoalinge kamareame ke role roma, ⁵ “Ke meimia na ke sane ke ba ka saulang laekolong ta ravunge kana lollokanna, nga baina ngeke tungu rea ta ra sillolo? Ta saulang laekolong kunna ke rave kuru ra ragau ke rarave ka pesingmatana kena bavakena.” ⁶ Avae Iuras ke sane role minmina kurumea lonataningana ta ra sillolo. Ke sa. I ke role minmina ta i ka i a agolongkana te, ba ke kelapatantali ta bising ore nga puling lollokanna. Ba ka kae palu, na i ke golgole lollokanna ra ri ke ulo rea ngia.

⁷ Nae Iesus ke ale roma, “Sono ngo bokale, ta i ke kuma minmina ta baina nge kampite saulang laekia ta nge lele nga kae e nga talung iau. ⁸ Ra sillolo keke mommo kala nge miau ka kaeme kinung, ava iau sana la momong kala nge miau ka kaeme kinung.”

⁹ Na malua e bollau ra Iurame keke longe inae Iesus momo nga inaeala, na keke atu. Ava ke sane ke atu ta kelange Iesus mana. Keke atu ta baina ri ngeke kele Lasarus ae Iesus pasigipage nga mateng bole. ¹⁰ Minmina na piris re kapunu keke potopita ta ri samungpununge Lasarus bole ¹¹ kurumea, Iura ra ri papatu keke umma ta kange reke taoamugmuga kerea lopatokona ae ri. Na keke umma ta ri leleng ra lopatokonakana te Iesus kurumea kelangareangana ka kumangngana ine pasigipage Lasarus nga mateng.

*Ragau Kiningpatae Ngareangana Kae Iesus Gi-
ana Ine Loalu Tae Ierusalem*

¹² Me ngangaila, na ragau papatu reke atu ta Kaning E Bollau E Nga Paska keke longe inae

Iesus tatu tae Ierusalem. ¹³ Minmina na keke rave pagao kamaname, na keke lelemalaga ta ri serengakalange Iesus ine taolulu. Na keke rereli roma,

“Osana!” *

“Nutu ke kavitulu raumane aekia e atu nge Nutu a i ae Avolau giana!”

“Nutu ke kavitule Kelangpatali Ae Israelme raumana!”

¹⁴ Nae Iesus ke kalipa ka posi a ronki goekia ba ke tarapai ngia kurumea pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna ore role roma,

¹⁵ “Miau re ngae Saion, sana ngaka matau.

Ngaka kele. Kelangpatali ae miau ikolong e tatu,

ka tarangapaingana nga posi a ronki goekia.”

¹⁶ Ava barangalele rae Iesus kanna ka sana loreamatana ka oru nginngina mirarea ka kae laeala a ragau ke paserengalle Iesus. Ava ngarume, ka inae Iesus galiu te Nutu mallena nga tava tapu, na ri ka loreagaliu ta pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna reke role ta oru nginngina. Ba ri ka loreagaliu ta ina ragau ke kuma kia minmina.

¹⁷ Ba malua reke momo kala nge i ine kiue Lasarus lagapotu nga baveng be pasigipage nga mateng, keke turulomatantana kia ta ragau.

¹⁸ Minmina na ragau papatu keke lelemalaga ta serengakale Iesus kurumea ineke longge pangamologa e ta kumangngana ine kuma ka killa laeala e bollau. ¹⁹ Nae Parisiome keke palirorole kerea roma, “Pangamologangara ke sane kuma

* **12:13:** Osana ka i a pangamologa inte nga kaling ae Iburume a mirana roma, “Ngo ravulele mangng!”

ka otte. Ngaka kele. Ragau kinung keke kampa kurumea tapu!”

Iesus Ke Ture Ine La Mateng

²⁰ Na Girik palu keke momo ngaliua nga ragau reke loapatae ta kavang ngae Ierusalem nga kaning laeala e bollau e nga Paska. ²¹ Ba Girik nginngina keke loa te Pilip, a i e ngae Betsaira ngae Galili, na keke role kia roma, “Avolau, mangng ka bai ta kelange Iesus.” ²² Minmina nae Pilip ke loa te Anru, na ke ture Girik nginngina pangamologangarea te i. Ba ngarume nae Anru riluae Pilip keke loa te Iesus, na keke turu rea te i.

²³ Nae Iesus ke ala rea roma, “Kae e ta Agau Tuna ravunge gia bolinglaungana ikia e lele tapu. ²⁴ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, ngaroma uit kanna te ke sane nge pupu lakallo ta mogalo ba nge mate, na i nge momo mana me i. Ava ngaroma nge mate, na nge lele bollau, ba nge piaue kanna papatu. ²⁵ Ba agau e materaumane maulingngana ke la pangasanrea kia. Ava agau e sane materaumane maulingngana nga mogalo laekia e ngape ke la kamongpitange maulingngana. Na maulingngana nge momo passavele. ²⁶ Ngaroma agau te nge matea ta i a akumangngatulu a kanau, na i nge atu kurume iau. Ba ina iau momo ngia, akumangngatulu a kanau nge momo nga inaeala bole. Ngaroma agau te nga i a akumangngatulu a kanau, nae Tamau nge kalapage.

²⁷ “Sonrau na iau ka kanimaimaia maenang ngallo nge iau. Na iau nga role mina ngaetai? Iau

nga role roma, 'Tamau, ngo ravulele iau lagapotu nga kae laekia e nga miralali.' Ava iau ka lele nga kae laekia ta baina iau nga rave miralali laekia.

²⁸ Ngana Tamau, ngo pavolaue giang!"

Ka inae Iesus role minmina tapu, na kaling te ke pa nga tava roma, "Iau ka pavolaue tapu, ba ka la pangavolaunge muni." ²⁹ Na malua palu reke momo nga inaeala beke longe kaling laeala keke rorole roma, saia ke ruru. Ava pattoto nge ri keke rorole roma, "Anggelo te ke pamologa te i."

³⁰ Nae Iesus ke role kerea roma, "Kaling laeala ke sane kiu ta baina iau nga longe. Ke sa. Ke kiu ta baina miau ngaka longe. ³¹ Sonrau nae Nutu kalingnanangana ke lelekale ragau re nga mogalo laekia e ngape. Ba sonrau nae Nutu ke la gulaengamalaga ka kelangpatali ore nga mogalo laekia e ngape. ³² Ava nge iau, ri keke la kiningpatae iau lakailu ta maiskovu, na iau ka la oleng ka ragau kinung te iau." ³³ Nga pangamologa laeala Iesus ke tuture mateng matana a i la mateng kia.

³⁴ Minmina na maluame keke role kia roma, "Mangng ka longe pangamologa nga Bangapaga onreke rolea pangamologa e te Karais roma, i ke la momong passavele. Ava ke meimia na one ko role roma, 'Ri keke la kiningpataenge Agau Tuna lakailu ta maiskovu? Tai ka i ae Agau Tuna laekolong a one rorole te?' "

³⁵ Nae Iesus ke role kerea roma, "Olamana ke la momong kala nge miau isura tale. Ngaka tao ka ina olamana ke momo kala nge miau tale ta baina osuguna sane nge lelepita miau. Agau e tatao nga osuguna ka sana lonamatana ka ina i

lola te. ³⁶ Nga lomiaupatokona ta olamana ine momo kala nge miau tale ta baina nga miau ra goe rae olamana.” Ka inae Iesus role minmina tapu, na i ke ka rea ka pakongana ka i muni nga ragurea.

Iurame Lokalasa Ngareangana Te Iesus Ke Momo Gingging Tale

³⁷ Iesus ke kuma ka killa papatu reke bollalau, ava Iurame lokalasa ngareangana te i ke momo gingging tale. ³⁸ Ba lokalasa ngareangana laeala ke lele ta baina pangamologa a agau e toe Nutu kaona a giana nge Aisaia pa'e pala nge lele mannangana ine role roma:

“Avolau, tai ka lonapatokona ta pangamologa a mangng ka pulimalage?

Ba tai ke kelapatokone Avolau ginggingngana?”

³⁹ Ba iau ae Ion nga role roma, pangamologa pattoto rae Aisaia kanna ke turupote Iurame lokalasa ngareangana puna ine role roma:

⁴⁰ “Nutu ke pasue matarea kanname ta baina ri manereasa kelang.

Ba ke parutukale loreame ta baina ri sana nga loreamatana.

Ta ngaroma ri ngeke kela ba loreame nga loreamatana,

na ri ngeke bali ka girea ta baingarea reke sosoali, na iau nga pape rea.”

⁴¹ Aisaia ke role minmina kurumea ine kele Karais ginggingngana pala na ke rorole te i.

⁴² Ka kae nginngina nae Iura papatu lokalasa ngareangana te Iesus ke momo gingging tale, ava Iura palu ka loreapatokona te Iesus. Ba papatu

ra loreapatokona te i ka ri ra Iurame ravollalauk-
erea memena. Ava ri ke sane ke turupotpote lopa-
tokona laeala ae ri ta keke matau roma, Parisiome
keke la ulongmalaga rea lagapotu nga sinagog.
⁴³ Ri ke sane ke turupotpote lopatokona ae ri
te Iesus kurumea, ri ke sane ke materaumane
Nutu kiningpataengana ka giareame. Ke sa. Keke
materiaumane ragau kiningpatae ngareangana
ka giareame.

⁴⁴ Ngarume nae Iesus ke pamologa kaligi roma,
“Agau a lonapatokona te iau ka sana lonapa-
tokona te iau mana. Ke sa. I ka lonapatokona te i
e ba iau. ⁴⁵ Ba agau e kelkela iau ke kelkele i e ba
iau. ⁴⁶ Iau ka atupisigi ta mogalo laekia e ngape
ma iau a olamana, ta baina agau a lonapatokona
te iau sane nge momo tale nga osuguna.

⁴⁷ “Iau ka sana kalinane agau e longlonge pang-
amologa ra kanegu ave sane kamopitpita rea.
Iau ka sana kalinane kurumea, iau ka sana atu
ta kalingnanange ragau re nga mogalo laekia e
ngape. Ke sa. Iau ka atu ta ravunglele rea.
⁴⁸ Ava akalingnanakana te ke momo, ba i ke la
kalingnanange agau e tangulele iau be sane longo
ta pangamologa ra kanau. Ka i a pangamologa
nginngina ra kanau mana onra ri ke la kaling-
nanange agau laeala nga kae a ronga. ⁴⁹ Iau
ka role minmina ta pangamologa nginngina ra
kanau ke sane ke lele kurumea iau muni lau-
matanangana. Ke sa. Tamau e ba iau ke bapaga
iau ta rolenge pangamologa ra iau pulimalaga
rea. ⁵⁰ Ba iau ka laumatana roma, bangapaga rae
Tamau kannna keke tungtunge mauling e momo
passavele. Minmina na orume kinung ra iau

pulimalaga rea keke loakurumea pangamologa ra Tamau role kau ta iau roleng rea.”

13

Iesus Ke Magoea Barangalele Ra Kanna Kaerea Puname

¹ Na kae mannangana e nga kaninge Kaning E Bollau E Nga Paska ke lele kokoro. Minmina nae Iesus ka lonamatana roma, kae e ta i kange mogalo laekia e ngape ba loanga te Tamana ke lele tapu. Ka kae re pala kinung, na i ke umma ta matengraumanange ragau rae i re nga mogalo laekia e ngape ta ke lola, ta ke lele nga kae ae i a ronga.

² Minmina na ri keke tara ta kaning ka laio. Bae Satan ke pasipagatape Iuras Iskariot, a i ae Saimon te tuna, ta i ulonge Iesus nga reke bai ta baingasoalinge kamareame. ³ Avae Iesus ka lonamatana roma, Tamana ke ule orume kinung nga kamana tapu. Ba ka lonamatana roma i ke pa nge Nutu, na nge galiu muni te Nutu. ⁴ Ka baina i ke sigipaga nga kaning, ba ke palale lungapaga ae i e ngapotu, na ke sisilia malo e nga taungapunu nga luana. ⁵ Na i ke kelingia me lakallo ta kato te, na ke paturu ta mumunge barangalele ra kanna kaerea puname. Ba ke taupunpunu rea ka taungapunu e sisilia nga luana.

⁶ Ka ine lele nge Saimon Pita, nae Saimon Pita ke ballage roma, “Avolau, ko la mumunge kaegu puname?”

⁷ Nae Iesus ke ale roma, “Sonrau na ka sana longmatana ka taru a iau umma kia. Ava ka la longmatana kia ngarume.”

⁸ Nae Pita ke role ka bongakalangana kia roma, “Manengsa mumunge kaegu puname!”

Avae Iesus ke ale roma, “Ngaroma sana nga magoe one, na sana la one a agau ae iau te.”

⁹ Nae Saimon Pita ke ale roma, “Avolau, ngaroma minmina na sano ngo mume kaegu puname mana. Ngo mume kamaume ba kurugu bole!”

¹⁰ Nae Iesus ke ale roma, “Agau e magoe tapu nge mume kaena puname mana, ta mirana ina pattoto keke lelle tapu. Ba miau kaka lelle, ava ka sana miau kinung.” ¹¹ Iesus ke role minmina kurumea, i ka lonamatana tapu ka tai e la ulonge nga reke bai ta baingasoalinge kamareame. Minmina na i ke role roma, “Miau kaka lelle, ava ka sana miau kinung.”

¹² Na ka ine mume kaerea puname tapu, na i ke lupage lungapaga ae i e ngapotu, na ke galiu ta mallena nga pala. Na ke ballaga rea roma, “Ka lomiau matana ka taru a iau kuma kia te miau?” ¹³ Miau kaka patpato iau ka Apangalomatanakana ba Avolau, ba pangamologa ngamiau nginngina ka kaomanna ki. Ta ka iau a Apangalomatanakana ae miau ba Avolau kamiau. ¹⁴ Sonrau na iau ae Avolau bae Apangalomatanakana ka mume kaemiau puname. Minmina na miau bole ngaka palimomme kaemiaume. ¹⁵ Iau ka pakosining miau ka kumangng laekia ikia ta baina miau ngaka palikumkuma ka miau minakai ngarume. ¹⁶ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, akumangngatulu ke sane bollau nga avolaukia. Ba agau e loa ka pangamologa ke sane bollau nga

agau e ba'e ka pangamologa. ¹⁷ Sonrau na miao ka lomiatatana ka oru kokorai. Minmina na ka la lomiatatana ngaroma ngaka lolakurume rea.

Iesus Ke Ture Ina Agau Te La Ulonge Nga Reke La Baingasoalinge Kamareame

¹⁸ “Pangamologa laeala a kanau ke sane rave miao kinung. Iau ka laumatana ka ragau ra iau toro rea. Ava ollaekia ke la lelung ta baina pangamologa a ri ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna nge lele mannangana ine role roma, ‘Agau e kaninnia beret ae iau kala nge iau ke kinpataea kaena, na ke kesipita iau.’

¹⁹ “Sonrau na iau ka rorole paka miao ka orume pala ta ri lelung, ta baina nga ine ngeke lele, na nga lomiatatana roma, ka iau a agau amae Nutu patokala pala ta i bange. ²⁰ Iau nga role kamiao ka kaomannmannangana roma, agau a lonangatakale tai a iau ba'e ka lonangatakala iau. Ba agau a lonangatakala iau ka lonangatakale i e ba iau.”

²¹ Ka inae Iesus role minmina tapu, na i ke kanimaia maenang ngallo nge i ba ke role roma, “Iau nga role kamiao ka kaomannmannangana roma, te e nge miao ke la ulongo iau nga reke la baingasoali iau kamareame.”

²² Na barangalele ra kanna keke palikela te ri, ba ka sana loreamatana roma i ke rorole te tai. ²³ Ba barangalele ae Iesus kanna te ae Iesus materaumane ke tattara ka bongapaikalan-ganakia nga pala kokoro nge Iesus. ²⁴ Minmina nae Saimon Pita ke kini ta barangalele laeala, na

ke role kia roma, “Into ballage roma, ke rorole te tai.”

²⁵ Minmina na barangalele laeala ke pakenopaia kunna nge Iesus mautuna, na ke ballage roma, “Avolau, ko rorole te tai?”

²⁶ Nae Iesus ke ale roma, “Ka i a agau a iau la bongalunge beret inaekia lakallo ta kato, na nga tunge te i.” Minmina na i ke bolue beret inte nga kato, na ke tunge te Iuras Iskariot, a i ae Saimon te tuna. ²⁷ Ka inae Iuras rave beret tapu, nae Satan ke luia.

Nae Iesus ke role kia roma, “Ora one bai ta kumangng kia, ngo kuma kia bolvole.” ²⁸ Ava ka sana te nga reke momo nga kaning laeala lonamatana roma, ke meimia na ke role kae Iuras minmina. ²⁹ Palu ka loreangana roma, Iesus ke rorole ta i koline oru nge nga Kaning E Bollau, o ke rorole ta i tungnge oru palu ta ra sillolo kurumea, Iuras ka i a agau e kelapatantali ta bising ore nga puling lollokanna. ³⁰ Minmina na, ka inae Iuras rave beret inaeala tapu, na i ke lelemalaga lagapotu. Ba ka rigo tapu.

Iesus Ke Ture Inae Pita La Kausingkalange Ngarume

³¹ Ka inae Iuras loa tapu, nae Iesus ke role roma, “Sonrau nae Agau Tuna ke la ravunge gia bolinglaungana, bae Nutu ke la ravunge gia bolinglaungana nge i. ³² Ba ngaroma Nutu nge rave gia bolinglaungana nge Agau Tuna, na i nge pavolaue Tuna giana nge i muni bole. Ba ke la pangavolaunge gialgiala mana.

³³ “Goe ra kanau, iau ka la momong kala nge miau ka panna inte tale. Ngarume na kaka la

siling te iau, ba pangamologa ama role ka reke taoamugmuga kae Iurame kia pala, iau ka la roleng ka miau kia gialgiala bole roma, 'Ina iau la loanga te, ka sana ka la loanga te.'

³⁴ "Iau nga tunge bangapaga a pau te miau gialgiala roma, ngaka palimateraumana miau. Iau ka materaumana miau, minmina na ngaka palimateraumana miau. ³⁵ Ngaroma ngaka palimateraumana miau, na ragau kinung nga lorea-matana roma ka miau ra barangalele ra kanau."

³⁶ Nae Saimon Pita ke ballage roma, "Avolau, ko la loanga laetai?"

Nae Iesus ke ale roma, "Ina iau la loanga te, sono la loanga kurume iau te sonrau. Ava ngarume na ko la loanga kurume iau ta inaeala."

³⁷ Nae Pita ke ballage roma, "Avolau, ke meimia na iau sana la loanga kurume one sonrau ka inaekia? Iau ka la tungnge maulingau ta mateng ta kalaunga one."

³⁸ Nae Iesus ke ale roma, "On ko roma, one ko la tungnge maulingang ta mateng ta kalaunga iau ae? Iau nga role kone ka kaomannmannangana roma, pala ta kukulega toangako, na one ko la kausingkala iau pa mologi.

14

Iesus Ke Palopea Barangalele Ra Kanna Loreame

¹ "Ka sana nga lomiau soali. Nga lomiaupatokona te Nutu, ba nga lomiaupatokona te iau bole. ² Ngallo nga bale ae Tamau ka bale bilingana papatu. Taroma pangamologa laeala sana ta kaomanna na iau ta role paka miau. Ta iau

ka lola ta kalingtupunge malle rae miau. ³ Ba ngaroma nga loa ba nga kalitupe malle rae miau, na nga galiu ba nga ravu miau ta momong kala nge iau, ta baina miau bole ngaka momo nga inaeala a iau momo ngia. ⁴ Miau ka lomiamatana ka inaeala a iau lola te, ba ka lomiamatana ka pamau e lola ta inaeala.”

Iesus Ka I A Pamau E Ta Loanga Te Nutu

⁵ Nae Tomas ke role kae Iesus roma, “Avolau, mangng ka sana lomangngmatana ka ino la loanga te. Minmina na ka la lomangngmatana ka pamau e loa ta inaeala mina ngaetai?”

⁶ Nae Iesus ke ale roma, “Ka iau a pamau e loa te Nutu, ba pangamologa a kaomannmannangana kia, ba mauling e momo passavele puna. Nge iau mana, na agau nge loa te Tamau. ⁷ Taroma miau ta lomiamatana kau, na ta lomiamatana kae Tamau bole. Sonrau na miau ka lomiamatana kia ba kaka kele tapu.”

⁸ Nae Pilip ke role kia roma, “Avolau, onto pakosining mangng kae Tamang, na mangng nga lomangngmatana.”

⁹ Nae Iesus ke ale roma, “Pilip, iau ka momo kala nge miau ka panna e gavili tapu, ava ka sana longmatana kau tale ae? Agau e kela iau ke kele Tamau tapu. Ke meimia na one ko role kau roma, ‘Onto pakosining mangng kae Tamang’? ¹⁰ Ka sana longpatokona roma, iau ka momo ngallo nge Tamau ba Tamau ke momo ngallo nge iau ae? Pangamologa ra iau rorole kamiau ki ke sane ke lola kurumea iau muni laungana. Ke sa. Tamau e mommo ngallo nge iau ke kumkuma ka kumangng ra kanna nge iau.

¹¹ Nga lomiauapatokona ta pangamologangau ina iau role roma, iau ka momo ngallo nge Tamau, ba Tamau ke momo ngallo nge iau. Ngaroma nge sa, na nga lomiauapatokona kurumea kelang ngamiaungana ka kumangng ra iau kumkuma ki.

¹² Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, agau a lonapatokona te iau ke la kumangng ka kumangng ra iau kumkuma ki bole. Ba i ke la kumangng ka kumangng reke bollau nga kumangng kokorai kurumea loangau te Tamau.

¹³ Ba taru a miau ka ballaga te nga giau iau ka la kumangng kia, ta baina Tamau nge rave gia bolinglaungana nge Tuna. ¹⁴ Orume kinung ra miau ka ballaga iau tao nga giau iau ka la kumangng ki.

Iesus Ke Patokala Ta I Bange Kannu E Tupu

¹⁵ “Ngaroma miau ngaka materaumana iau, na ngaka longo ta bangapaga ra kanau. ¹⁶ Ba iau nga ballage Tamau, na i nge tunge Akalaungapaga tetoto ta i momong kala nge miau passavele.

¹⁷ Iau ka rorolea pangamologa e ta Kannu a kaomannmannangana kia ora ragau re nga mogalo laekia e ngape ke sane ke ngatakale. Ta ri ke sane ke kelkele, ba ka sana loreamatana kia bole. Ava miau ka lomiauamatana kia kurumea, i ke mommo kala nge miau, ba ke la momong ngallo nge miau. ¹⁸ Iau sana nga ka miau ta miau momong mana me miau base goe ra sana tamarea ba nareamemena. Ke sa. Iau ka la atung te miau. ¹⁹ Isura mana na re nga mogalo laekia e ngape sane ngeke kela iau, ava miau kaka la kelanga iau. Iau ka la momong mauili, minmina

na miao kaka la momong mauili bole. ²⁰ Nga kae laeala na miao ka la lomiamatana roma, iau ka momo ngallo nge Tamau, ba miao kaka momo ngallo nge iau, ba iau ka momo ngallo nge miao. ²¹ Agau a lonamatana ka bangapaga ra kanau be lolakurume rea ke materaumana iau. Ba agau e materaumana iau, Tamau ke la matengraumanange. Ba iau bole ka la matengraumanange, ba ka la pangakosining iau te i.”

²² Ngarume nae Iuras tetoto (a sana i ae Iuras Iskariot) ke role roma, “Avolau, pangakosiningang laeala ino la pangakosining one te mangng ava sano la pangakosining one ta ragau pattoto re nga mogalo laekia e ngape ke la leleleng mina ngaetai?”

²³ Nae Iesus ke ale roma, “Ngaroma agau nge materaumana iau, na i nge lolakurumea pangamologa ra kanau. Nae Tamau ke la matengraumanane agau laeala ba omea Tamau ka la atung te i, na mangng ka la momong kala nge i. ²⁴ Agau e sane materaumana iau ke sane lolakurumea pangamologa ra kanau. Ba pangamologa kokorai ra miao ka longlono rea nge iau ka sana pangamologa ra kanau. Ke sa. Ka ri ra pangamologa rae Tamau e ba iau kannu.

²⁵ “Iau ka role kamiau ka oru kokorai ka ina iau mommo kala nge miao tale. ²⁶ Avae Akalaungapaga, a i ae Kannu E Tupu ae Tamau la bange nga giau, i ke la pangalomatana miao ka orume kinung. Ba ke la rolengpage lomiauume ta pangamologame kinung ra iau role kamiau ki. ²⁷ Ala ulle momongpengana nge miao. Ala tungtunge momongpengana ae i te miao. Ava tungaungana

kia ka sana tongana kena ma re nga mogalo laekia e ngape tungarea ka momongpengana. Ke sa. Sana nga lomiausoli ba sana ngaka matau.

²⁸ “Miau kaka longo ina iau role roma, ‘Iau ka la kanga miau, ava ka la galiunga muni te miau.’ Ngaroma miau ngaka materaumana iau, na nga lomiumarapaga kurumea loangau te Tamau. Iau ka role minmina kurumea, Tamau ke bollau nge iau. ²⁹ Sonrau na iau ka role paka miau ka orume pala ta ri leleng, ta baina nga ine ngeke lele, na nga lomiauapatokona. ³⁰ Iau sana nga pamologa raumana kala nge miau ka panna inaekia, ta kelangapatali e nga mogalo laekia e ngape ke tatu. I ka sana kana gingginga ta bainga ka otte nge iau. ³¹ Ava orume ngeke lele nga baina ragau re nga mogalo laekia e ngape nga loreamatana roma iau ka materaumane Tamau, ba ka kuma kurumea oru rae Tamau bangapaga iau ki mana.

“Ka sigipaga nga ita lola.

15

Iesus Ka I Bega Kaina Ba Ragau Rae I Ka Ri Ra Bega Laeala Kamaname

¹ “Ka iau a bega ora kaomannmannangana kia e piaupiau nga ura, bae Tamau ka i a ura tamana. ² Ngaroma kama te e kalapita nge iau sane nge piaupiau, na i nge sa'vapatali kia. Ava i ke umma ta pangalellepa'e kama reke piaupiau ka paerangpatalingana ki ta baina ri ngeke piau raumana muni. ³ Miau kaka momo lelle tapu kurumea pangamologa ra iau role kamiau ki. ⁴ Ngaka kalapita nge iau, ba iau nga kalapita nge

miau. Bega kamana te sane nge piau mana me i. Ke sa. Nge kalapita nga bega na nge piau. Ba miau ka tongamiau kena mana ma ollaeala kurumea, ngaroma miau sana ngaka kalapita nge iau, na miau ka sana ka la piaunga.

⁵ “Ka iau a bega kaina, ba ka miau ra bega laeala kamaname. Ngaroma agau nge kalapita nge iau, ba iau nga kalapita nge i, na i ke la piaunga masi raumana. Iau ka role minmina kurumea, miau ka sana kamiau gingging ta kumangng ka otte balakala nge iau. ⁶ Ngaroma agau te sane nge kalapita nge iau, na i nga tongana kena ma bega kamana eke tamali kia, na ke manani. Ba ngarume na ngeke ravukinunge bega kamana nginngina reke manani, na ngeke tamalilu ki lakallo ta sia ta raunga rea. ⁷ Ngaroma miau ngaka kalapita nge iau ba pangamologa ra kanau ngeke kalapita nge miau, na ngaka ballaga ta taru a miau ka matea. Minmina na kaka la ravunge ollaeala. ⁸ Ngaroma miau ngaka piau masi raumana, nae Tamau nge rave gia bolinglaungana, ba miau ngaka pakosining ka miau roma, ka miau ra barangalele ra kanau.

⁹ “Tamau matengraumanangana kau ka tongana kena mana ma matengraumana ngaungana kamiau. Minmina na ngaka kalapita nga matengraumana ngaungana ka miau. ¹⁰ Ngaroma miau ngaka longo ta bangapaga ra kanau, na kaka la kalangapita nga matengraumana ngaungana kamiau. Ollaeala ka tongana kena mana ma ina iau longo ta bangapaga rae Tamau kanna, ba ka kalapita nga matengraumanangana kau. ¹¹ Iau ka role kamiau ka oru kokorai, nga baina

lomarapaga ae iau nge momo ngallo nge miao. Ba lomarapaga laeala e momo ngallo nge miao nge ponutalao. ¹² Bangapaga ama tunge te miao minakai roma: Ngaka palimateraumana miao base ina iau materaumana miao. ¹³ Ka sana matengraumana te bollau nga matengraumana orae agau e tunge maulingngana ta mateng ta kalaunge kolingana memena. ¹⁴ Ngaroma miao ngaka lolakurumea oru ra iau bapaga miao ki, na ka miao ra kolangau memena. ¹⁵ Iau ka sana pato miao ka ra kumangngatulu tale, ta akumangngatulu ka sana lonamatana ka oru ra avolaukia kumkuma ki. Iau ka patpato miao ka kolangau memena kurumea, orume kinung ra iau longo rea nge Tamau ka turu pakamiau ki. ¹⁶ Miao ka sana ka toro iau. Ke sa. Iau ka toro miao. Ba ka puli miao ta baina ngaka loa ba ngaka lele ma bega reke piaupiaue kanrea reke momo passavele, nga baina taru ra miao ka ballage Tamau tao nga giau, i nge tungu rea te miao. ¹⁷ Bangapaga ama tunge te miao minakai roma: Ngaka palimateraumana miao.

Re Nga Mogalo Laekia E Ngape Keke La Bainga'iu Ka Barangalele Rae Iesus Kanna

¹⁸ “Ngaroma re nga mogalo laekia e ngape ngeke bai'iu ka miao, na ala nga lomiamatana roma iukereangana kau keke ulopaia nge miao. ¹⁹ Taroma miao ra ragau re nga mogalo laekia e ngape, na teke materaumana miao ma ragau rae ri muni. Ava ka sana miao ra ragau re nga mogalo laekia e ngape. Ke sa. Ka miao ra ragau ra iau toro rea nga ragau re nga mogalo laekia

e ngape. Minmina na re nga mogalo laekia e ngape keke la bainga'iu kamiau. ²⁰ Nga lomi-augaliu ta pangamologa ramra iau role kamiau ki pala roma, 'Akumangngatulu ke sane bollau nga avolaukia.' Ngaroma ri ngeke pamiralali iau, na keke la pangamiralali miau bole. Ngaroma ri ngeke longo ta pangamologa ra kanau, na keke la longa ta pangamologa ra kanmiau bole. ²¹ Ava ri keke la kumangng ka oru kokorai nge miau kurumea lopatokona ae miau ta giau, ta ri ka sana loreamatana kae Tamau e ba iau. ²² Taroma iau sana ta atu ta pangamologa te ri, na ri sana ta baingarea reke sosoali. Ava keke longe pangamologa ra kanau tapu, minmina na ri sana la kanrea pangamologa nga ina agau te nge turupote baingarea reke sosoali. ²³ Agau e bai'iu kau, ke bai'iu kae Tamau bole. ²⁴ Taroma iau sana ta kuma ka kumangng ra agau te sane kuma ki pala ngaliua nge ri, na ri sana ta baingarea reke sosoali. Ava keke kele kumangng nginngina tapu. Keke kela rea, ava keke bai'iu kae omea Tamau kinung. ²⁵ Ava ri keke kuma minmina ta baina pangamologa a ri ke pa'e pala ngallo nga Bangapaga rae ri nge lele mannangana ineke role roma:

“Bainga'iungarea kau ka sana puna.”

²⁶ Akalaungapaga ama iau la bange te miau be pa nge Tamau ke la atung. Ka i ae Kannu a kaomannmannangana kia ore pa nge Tamau. Ka ine nge atu, na i ke la turungpota iau. ²⁷ Bae miau kaka la turungpota iau bole, ta miau kaka momo pala kala nge iau nga orume pangaturungarea ta ke lele ikia e sonrau.

16

¹ “Iau ka role kamiau ka oru kokorai ta baina miau sana ngaka pupu. ² Keke la pulingmalaga miau lagapotu nga sinagog. Ba nga kae te e tatu ngarume, na ragau reke samupunu miau nga loreangana roma, keke kumkuma kurumea Nutu lonangana nga ineke samupunu miau. ³ Ri ka sana loreamatana kae Tamau ba ka sana loreamatana kau bole, minmina na keke la kumangng ka oru nginngina. ⁴ Ava iau ka role paka miau ka oru kokorai pala ta ri leleng, ta baina nga ina kae nga oru kokorai ngeke lele, na nga lomiaugaliu ta pangamologangau ina iau role kamiau ta oru kokorai. Pala ina iau momo kala nge miau tale, na ka sana role kamiau ta oru kokorai.

Kannu E Tupu Kumangngana

⁵ “Ikia na iau ka lola te i e ba iau. Ba ka sana te e nge miau ballaga iau roma, ‘On ko lolae tai?’ ⁶ Ba siamiaume keke maena kurumea oru kokorai ra iau role rea paka miau. ⁷ Ava iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, kanga ngaungana ka miau ka i a oru e nga kalaunga miau. Ta ngaroma iau sana nga loa, nae Akalaungapaga sane nge atu te miau. Ava ngaroma iau nga loa, na iau nga ba'e na i ke la atung te miau. ⁸ Ba ka ine nge atu, na i ke la pangapotange ragau re nga mogalo laekia e ngape baingareame. Ke la pangapotange baingarea reke sosoali, ba baingarea reke sane ke tupu, ba kalingnanangarea reke sane ke tupu. ⁹ I ke la pangapotange baingarea reke sosoali kurumea, ri ka sana loreapatokona te iau. ¹⁰ Ba ke la pangapotange baingarea reke sane ke tupu

kurumea, iau ka lola te Tamau na miau ka sana la kelanga iau nga mogalo laekia e ngape. ¹¹ Ba ke la pangapotange kalingnanangarea reke sane ke tupu kurumea, kelangpatali ore nga mogalo laekia e ngape ke la ravunge alanga e soali.

¹² “Ka kanau oru papatu muni ta roleng ka miau ki, ava ke isopa ta miau longa rea sonrau.

¹³ Ava ngarume inae Kannu a kaomannmannangana kia nge atu, na i nge taoamuga ka miau lakallo ta orume kinung ra kaomannmannangana ki. Ta i ke sane la pangamologa kurumea i muni lonangana. Ke sa. I ke la pangamologa ka pangamologa ra i longo rea mana. Ba ke la turunglomatana paka miau ta oru reke la leleng ngarume. ¹⁴ I ke la pangavolaunge giau, ta i ke la ravunge oru ra kanau na nge pakela miau ki. ¹⁵ Orume kinung rae Tamau ka oru rae iau. Minmina na iau ka role roma, Kannu E Tupu ke la ravunge oru ra kanau na nge pakela miau ki.

¹⁶ “Isura mana na miau sana la kelanga iau, ava ngarume muni na kaka la kelanga iau.”

Barangalele Rae Iesus Kanna Lotaning Ngareangana Nge Kampiliu Na Nge Lele I A Lomarapaga

¹⁷ Minmina na barangalele palu rae Iesus kanna keke palirole kerea roma, “Pangamologangana ine role roma, ‘Isura mana na miau sana la kelanga iau, ava ngarume muni na kaka la kelanga iau’, ka mirana laetai? Ba pangamologa laeala ine role roma, ‘Ta iau ka lola te Tamau’ ka mirana laetai?” ¹⁸ Ba keke palirorole kerea roma, “Pangamologangana ine role roma, ‘isura mana’

ke rorole ta taru? Mangng ka sana lomangng-matana ka taru a i rorole te.”

¹⁹ Avae Iesus ka lonamatana ina ri ke bai ta balinglagapitange, minmina na i ke role kerea roma, “Kaka maimia aka palibalaglaga miau ta pangamologangau mirana ina iau role roma, ‘Isura mana na miau sana la kelanga iau, ava ngarume muni na miau kaka la kelanga iau?’

²⁰ Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, miau kaka la taning ba nga lomiautani, ava re nga mogalo laekia e ngape nga lore-asereng. Miau nga lomiautani, ava ngarume na lotaningngana laeala ae miau ke la kamongpiliu,

na nge lele i a lomarapaga. ²¹ Avale e bai ta toangapisigingae goe ke la kaningmainge miralali ka kae e nga toangapisigi. Ava ka ine nge toapisigi tapu, na i ka la lonapoge miralali laeala ba ka la lonamarapaga kurumea goe ae i lelengana nga mogalo laekia e ngape. ²² Minmina mana na sonrau na miau ka lomiautani, ava ngarume na iau ka la kelanga miau muni, na lomiaume keke la serenga raumana. Ba ka sana nga agau te nge ravupatali ka lomiauserengngana laeala nge miau. ²³ Ba nga kae laeala na miau ka sana ka la balinglaga iau ka otte. Iau nga role kamiau ka kaomannmannangana roma, Tamau ke la tungnge taru a miau ka ballage te nga giau. ²⁴ Pala na miau ka sana ka balaglaga ta otte nga giau. Ava sonrau na ngaka ballaga na kaka la ravunge taru ra miau ka ballaga tao ta baina lomarapaga ae miau nge ponutalao.

²⁵ “Iau ka role paka miau ka oru kokorai ka pangateningkalame, ava nga kae te ngarume na

iau sana la pangamologa te miau ka pangaten-
ingkalame. Ke sa. Iau ka la turungpote Tamau
te miau nga karakarangana. ²⁶ Ka kae laeala na
miau kaka la balinglaga nga giau. Iau ka sana
rorole roma, iau ka la balinglage Tamau te miau.
²⁷ Ke sa. Ta Tamau muni ke materaumana miau.
Miau kaka materaumana iau ba ka lomiau-
patokona roma, iau ka pa nge Tamau. Minmina nae
Tamau ke materaumana miau. ²⁸ Iau ka pa nge
Tamau, na ka atu pisigi ta mogalo laekia e ngape.
Ba sonrau na iau ka kaka'e mogalo laekia e ngape,
na ka lola te Tamau.”

²⁹ Na barangalele ra kanna keke role kia roma,
“Gialgiala, na one ko pamollogapota, ba ko sano
patenikalkala. ³⁰ Gialgiala na mangng ka kela-
patokona roma, one ka longmatana ka orume
kinung. Na ka sana agau te a lonamatanakana
ta i balinglaga one ka otte. Minmina mana na
mangng ka lomangngpatokona roma, one ko pa
nge Nutu.”

³¹ Nae Iesus ke ala rea roma, “Gialgiala na miau
ka roma lomiauapatokona?” ³² Ngaka longo. Kae
te ke tatu ina miau ka la kanga iau ta iname
kalaoveka. Ba kae laeala ikia e lele tapu. Ba
kenakena nge miau ke la kanga ta bale ae i, na
iau ka la momong mana me iau. Avae iau sana
la momong mana me iau ta Tamau ke la momong
kala nge iau tale.

³³ “Iau ka role paka miau ka oru kokorai, ta
baina ngaka kalapita nge iau, na momongpen-
gana nge momo ngallo nga lomiauume. Miau
kaka la kaningmainge maenangme ina miau ka
mommo nga mogalo laekia e ngape. Ava ngaka

meisgingging, ta iau ka ulopisigia oru re nga mogalo laekia e ngape tapu.”

17

Iesus Kavangana

¹ Ka inae Iesus role minmina tapu, na i ke kela lakailu ta tava, na ke kava roma:

“Tamau, kae ae iau ke lele tapu. Ngo pavolaue tung giana ta baina tung nge pavolaue gang.

² Ngo pavolaue tung giana base ino tunge gingginga te i ta i momong ngailu nga ragau kinung, ta baina i nge tunge mauling e momo passavele ta ragau kinung ra one tungu rea te i. ³ Ba

mauling e momo passavele minakai roma: Ri ala nga loreamatana kone a one ae Nutu a i kena mana a kaomannmannangana kia. Ba ri ala nga loreamatana kae Iesus Karais a one ba'e. ⁴ Iau ka rongotapu ka kumangng a one tunge ta iau kumangng kia. Minmina na iau ka pavolaue gang nga mogalo laekia e ngape. ⁵ Tamau, sonrau na ngo pavolaue giau nga ragung ka giau bolinglaungana laeala e momo pala kala nge one ina mogalo laekia e ngape sane lele tale.

⁶ “Iau ka papote gang ta ragau ra one tungu rea te iau. Ka ri ra ragau ra one toro rea nga ragau re nga mogalo laekia e ngape. Pala ka ri ra ragau rae one, na ko tungu rea te iau, ba keke longo ta pangamologa ra kaning. ⁷ Sonrau na ri ka loreamatana roma, orume kinung ra one tungu rea te iau keke pa nge one. ⁸ Minmina na iau ka tunge pangamologa ra one tungu rea te iau te ri. Na ri keke ngatakala rea ba ka loreamatana

mannangana roma, iau ka pa nge one. Ba ri ka loreapatokona roma, one ko ba iau. ⁹ Iau ka kavkava one te ri. Ka sana kavkava one ta ragau pattoto re nga mogalo laekia e ngape. Ke sa. Iau ka kavkava one ta ragau ra one tungu rea te iau kurumea, ka ri ra ragau rae one. ¹⁰ Oru rae iau kinung ka ri ra oru rae iau, ba keke tunge gia bolinglaungana te iau. ¹¹ Iau ala sana la momong nga mogalo laekia e ngape, ava ri keke la momong tale. Iau ka la loanga te one. Tamau E Tupu, ngo lengtotokala rea ka giang a one tunge te iau. Ngo lengtotokala rea ka giang, ta baina ri kinung nga ri pana kena base itaua ra ita pana kena mana. ¹² Ka ina iau mommo tale kala nge ri, na ka lengtotokalkala rea ka giang a one tunge te iau. Ba iau ka kelapatantali masi te ri. Ba ka sana te e nge ri sanrea, ava kena mana a i a agau a one la raunge kurumea pangamologa eke pa'e pala nga Lau A Kaning.

¹³ “Ava sonrau, na iau ka lola te one. Ba iau ka rorole ta oru kokorai ka ina iau momo tale nga mogalo laekia e ngape, nga baina loserengngana ae iau nge paponue loreame raumana. ¹⁴ Iau ka tunge pangamologa a kaning te ri, ba ragau re nga mogalo laekia e ngape keke bai'iu kerea. Ri ka tongarea kena me iau mana. Ka sana ri ra ragau re nga mogalo laekia e ngape, minmina na re nga mogalo laekia e ngape keke bai'iu kerea. ¹⁵ Iau ka sana balaglaga one ta ravungmalaga rea nga mogalo laekia e ngape. Ke sa. Ka balaglaga one ta lengatotokala rea ta bainae Satan sane nge baisoali rea. ¹⁶ Ri ka tongarea kena me

iau mana. Ka sana ri ra ragau re nga mogalo laekia e ngape. ¹⁷ Ngo toro rea ka pangamologa a kaomannmannangana kia. Pangamologa a kaning ka kaomannmannangana kia. ¹⁸ Pala, na one ko ba iau ta ragau re nga mogalo laekia e ngape. Minmina na iau ka ba rea ta ragau re nga mogalo laekia e ngape bole. ¹⁹ Kumangngau e nga torongo iau muni ta kumangng kurumea longmatengana, iau ka kuma kia te ri, ta baina ri ngeke tore ri muni mannangana ta kumangng kurumea longmatengana bole.

Iesus Ke Kave Tamana Ta Ra Lopatokonakana Kinung

²⁰ “Iau ka sana kavkava one te ri kasikerea. Iau ka kavkava one ta ragau ra ri ke la loreapatokona te iau kurumea ragau kokorong pulingmalaga ngareangana ka pangamologa. ²¹ Tamau, iau ka matea ta ri kinung nga ri pana kena base itaua. Ka la tongarea kena me itaua ina one momo ngallo nge iau ba iau ka momo ngallo nge one. Iau ka matea ta ri bole ngeke momo ngallo nge ita ta baina ragau re nga mogalo laekia e ngape nga loreapatokona roma, one ko ba iau. ²² Iau ka tunge gia bolinglaungana a one tunge te iau te ri ta baina nga ri pana kena base itaua ra pana kena. ²³ Iau ka momo ngallo nge ri, ba one ko momo ngallo nge iau. Iau ka matea ta nga ri pana kena mannangana ta baina re nga mogalo laekia e ngape nga loreamatana roma, one ko ba iau. Ba nga loreamatana roma, one ko materaumane ragau kokorong base ino materaumana iau.

24 “Tamau, iau ka matea ta ragau kokorong ra one tungu rea te iau ngeke momo kala nge iau nga ina iau la momong ngia, ta baina ri ngeke kele gia bolinglaungana a one tunge te iau. Ta one ko materaumana iau. Ba ko materaumana iau pala bole ka ina oru re nga mogalo laekia e ngape ke sane ke lele tale.

25 “Tamau a baingang tupu, ragau re nga mogalo laekia e ngape ka sana loreamatana kone, ava iau ka laumatana kone. Ba ragau kokorong ka loreamatana roma one ko ba iau. 26 Iau ka papote giang te ri. Ba iau ka la pangapotange tale ta baina matengraumanangang kau nge momo ngallo nge ri, ba iau muni nga momo ngallo nge ri.”

18

Iuras Ke Pulia Iesus Nga Reke La Baingasoalinge Kamareame

¹ Ka inae Iesus kava minmina tapu, na i kala nga barangalele ra kanna keke kutapu, ba keke taotote ruvu te a ri ke patoe kae Kiron. Na keke taolu lakallo ta ura te nga bega ra oliv ore momo nga ruvu bavana laeala.

² Bae Iuras, a i a agau laeala e la ulonge Iesus nga reke bai ta baingasoalinge kamareame, ka lonamatana ka inaeala bole kurumea, ka i a inte ae Iesus ba barangalele ra kanna keke katualla ngia ka kae papatu tapu. ³ Minmina nae Iuras ke rave ra balingkana palu, kala barangalele palu ra piris re kapunu kanrea, ba Parisiome ravol-lalaukerea palu, na ke taoamuga kerea ta inaeala.

Ba ri keke paupaue guneme, ba olamaname, kala nga oru re nga baling.

⁴ Avae Iesus ka lonamatana tapu ka orume kinung reke la leleng nge i ngarume. Minmina na i ke loa te ri ba ke ballaga rea roma, “Kaka ella te tai?”

⁵ Na keke ale roma, “Mangng ka ella te Iesus e ngae Nasaret.”

Nae Iesus ke role roma, “Iau a i.” Bae Iuras, a i agau e umma ta ulonge Iesus ta kamareame, ke meisinsi kala nge ri nga inaeala bole. ⁶ Ka inae Iesus role roma, “Iau a i,” na keke agatapu ba keke pupisigi nga mogalo.

⁷ Minmina nae Iesus ke ballaga muni roma, “Kaka ella te tai?”

Na keke role roma, “Iesus e ngae Nasaret.”

⁸ Bae Iesus ke ala rea roma, “Ka role kamiau tapu roma, ka iau a i. Ngaroma ngaka ella te iau, na ngaka ba'e ra kokorai reke momo kala nge iau ngeke lao.” ⁹ Iesus ke role minmina ta baina pangamologa ame role kae Tamana kia pala nge lele mannangana ine role roma, “Iau ka sana pasanrea ka agau te nga ragau ra one tungu rea te iau.”

¹⁰ Nae Saimon Pita ke rave kanna ka resalla ore nga baling, na ke magala kia nga akumangngatulu ora piris e kapunu kanna, ba ke sa'vatote longana e nga bavana e pe. (Ba akumangngatulu laeala ka giana nge Malakus.)

¹¹ Avae Iesus ke role kae Pita roma, “Pulgaliue resalla a kaning lakallo ta bagana! Iau ka la inung nga gato e nga miralali a Tamau tunge te iau.”

Keke Loa Kae Iesus Ta Iurame Avolaukerea Te A Giana Nge Anas

¹² Ka baina ra balingkana ba kelangpatali ae ri, kala nga Iurame ravollalaukerea nginngina keke laue Iesus ba keke sampite. ¹³ Na keke loa kia kapunu ta Iurame avolaukerea te a giana nge Anas. Ta Anas ka i a piris e kapunu a giana nge Kaiapas laona. Bae Kaiapas ka i a piris e kapunu ka pesingmatana laeala. ¹⁴ Ba bole Kaiapas ka i a agau laeala ame pala ne tokale pangamologa ta reke taoamugmuga kae Iurame roma, ke pe ngaroma agau kena nge mate ta kalaunge ragau rae ri.

Pita Kausingkalangana E Kapunu

¹⁵ Nae Saimon Pita kala nga barangalele tetoto ae Iesus kanna keke lolakurumea Iesus. Ba piris e kapunu ka lonamatana ka barangalele laeala e tatao kala nge Pita. Minmina na barangalele laeala ke loalu kurumea Iesus lakallo ta savanau e maistaliue bale ae piris e kapunu. ¹⁶ Avae Pita ke meisinsi ngapotu nga savanau kana biunga. Ka baina barangalele laeala ora piris e kapunu lonamatana kia ke galiu, na ke role ka avale e ella ta savanau kana biunga ba ke ravulue Pita lakallo.

¹⁷ Na avale a akumangngatulu ore ella ta biunga ke role kae Pita roma, “Ka one a barangalele a agau laeala te bole nanguni.”

Nae Pita ke ale roma, “Iau, ke sa.”

¹⁸ Ba kae laeala ke marusu, minmina na ra kumangngatulu ba barangalele ra piris re kapunu kanrea keke meistaliliue sia eke patue ta

mallunga kia. Bae Pita ke meisinsi kala nge ri bole, na ke mallmallu.

Piris E Kapunu Ke Ballagapitpite Iesus

¹⁹ Ka ina ri ke meisinsi beke mallmallu, na piris e kapunu ke ballagapitpite Iesus ta barangalele ra kanna. Ba ke ballagapitpite ta pangalomatana ra i palomatane ragau ki.

²⁰ Nae Iesus ke ale roma, “Ka ina iau pamolloga ta ragau re nga mogalo laekia e ngape, na ka rorolea pangamologame nga karakarangana. Iau ka palomatantana palimule nga sinagogme, ba ka palomatana nga tempel nga malle rae Iurame kinung ke katualla ngi. Ka sana pakokoea pangamologangau. ²¹ Ke meimia na ko ballaga iau? Ngo ballage reke longge pangamologa ra kanau. Ri ka loreamatana ka pangamologa ra iau role rea.”

²² Ka inae Iesus role minmina, na barangalele te a piris re kapunu kanrea ore meisinsi kokoro ke tavale nga raguna, ba ke mologa kia roma, “Manengsa pangamologa ta piris e kapunu minakong.”

²³ Nae Iesus ke ale roma, “Ngaroma iau nga rolea otte e soali, na ngo papote oraeala e soali. Ava ngaroma iau nga role masi, na ke meimia na ko tavala iau?” ²⁴ Minmina nae Anas ke ba'e ka samangpitangana te Kaiapas a i a piris e kapunu.

Pita Kausingkalangana A Lua Ba Na Mologi

²⁵ Nae Saimon Pita ke meisinsi ba ke mallmallu tale, minmina na reke meisinsi kala nge i keke ballage roma, “Ka one a barangalele a kanna te bole ae?”

Nae i ke kausikala ka rolengana roma, “Iau, ke sa.”

²⁶ Ngarume na akumangngatulu a piris e kapunu kanna, a i a agau ae Pita sa'vatote longana akia te, ke role kia roma, “Iau ka kela one kala nge i nga ura nga bega ra oliv.” ²⁷ Nae Pita ke kausikala muni, ba ka panna laeala mana na kukulega ke toako.

Iesus Ke Meisi Ngamuga Nge Pilatus Raguna

²⁸ Ngarume, ka sinro luluna, na ri keke ngalue Iesus lagapotu nga bale ae Kaiapas. Na keke loa kia ta bale ae agau e kapunu nga gavaman e ngae Rom nga porovins laeala. Avae Iurame ke sane ke loalu lakallo ta bale laeala, ta keke matea ta ri kaninge kaning e nga Paska. Ba lopatokona ae ri ke role roma ngaroma ri ngeke lu nga bale ae agau laeala na nge pamukuna rea. ²⁹ Minmina nae Pilatus ke lelemalaga te ri, na ke ballaga rea roma, “Bainga ra taru reke sosoali nga kalinane aekia ki?”

³⁰ Na keke ale roma, “Taroma sana ta i a agau a baingana soali, na mangng sana ta atu kia te one.”

³¹ Minmina nae Pilatus ke role kerea roma, “Miau ngaka rave, na ngaka tunge kalingnana kana alang te i kurumea bangapaga rae miau muni.”

Avae Iurame keke ketea roma, “Ke parototokala ta mangng samungpununge agau te.” ³² Ri keke role minmina ta baina pangamologa a Iesus rolea pala nge lele mannangana ine role ta mateng matana a i la mateng kia.

³³ Minmina nae Pilatus ke taogaliu lakallo ta bale muni, na ke ba'e ragau ta ri atung kae Iesus

te i. Na ke ballage roma, “Ka one ae Kelangpatali orae Iurame ae?”

³⁴ Nae Iesus ke ale ka balinglagangana kia roma, “Lomatana laeala ka orae one, o ragau palu keke turupaga kau te one?”

³⁵ Avae Pilatus ke ale ka iukiangana roma, “Ka sana iau ae Iura te. Ragau rae one muni kala nga piris re kapunu rae miau keke ulo one nga kamaume. Ko baia taru?”

³⁶ Nae Iesus ke ale roma, “Kelangpatali ngaungana ka sana ore nga mogalo laekia e ngape. Taroma minmina, na barangalele rae iau teke balvali ta baina reke taoamugmuga kae Iurame sane ngeke ravu iau. Ava kelangapatali ngaungana ka sana ore nga mogalo laekia i ngape. Ke sa. Ka ore nga inte toto.”

³⁷ Minmina nae Pilatus ke ballage roma, “Na ka one a kelangapatali ae?”

Nae Iesus ke ale roma, “One ko role masi roma ka iau a kelangpatali. Nga ollaeala mana na nau ke toapisigi iau. Ba nga ollaeala mana na iau ka atu ta mogalo laekia e ngape, ta baina iau nga turulomatana ta ragau ka pangamologa a kaomannmannangana kia. Ragau kinung reke momo nga pangamologa a kaomannmannangana kia keke longlonge kalingau.”

³⁸ Nae Pilatus ke ballage roma, “Pangamologa a kaomannmannangana kia ka i a taru?” Ka ine role minmina tapu, na ke lelemalaga muni te Iurame ba ke role kerea roma, “Iau ka sana kalipa ka otte e soali nge i. ³⁹ Ava ka i a baingamiaiu te ta iau ulongmalagange apulangkala te ka kae e nga Paska, na nge lao. Minmina na kaka matea taru?”

Kaka matea ta iau ulongmalagange Kelangapatali ae Iurame, na nge lao?”

⁴⁰ Na keke reli kaligi roma, “Ke sa, ka sana nga i, avae Barabas.” Bae Barabas laeala a ri ke rorole te ka i a agau a maganna soali.

19

Keke Kalinane Iesus Ba Keke Ba'e Ta Mateng Nga Maiskovu

¹ Minmina nae Pilatus ke rave Iesus, na ke role ta ri sapinge. ² Ngarume na ra balingkana keke lule oalo a matana ma i a kurung orae kelangpatali te, na keke patutale nga kunna. Na keke palupage ka lungapaga e ngapotu ore belveloga. ³ Na keke lola te i ba keke rorolepagalising kia roma, “One ae Kelangpatali ae Iurame, ko ngailu raumana!” Na keke tavalvale nga raguna.

⁴ Ngarume nae Pilatus ke lelemalaga muni, na ke role ka reke taoamugmuga kae Iurame roma, “Ngaka longo nasai, iau ka la lelengmalaga kia lagapotu te miau ta baina nga lomiamatana roma, iau ka sana kalipa ka otte e soali nge i.”

⁵ Minmina nae Iesus ke lelemalaga ka kurungana ka kurung a i a oalo a matana ba lungapagangana ka lungapaga e belveloga. Nae Pilatus ke role kerea ka rolengbaingana kae Iesus roma, “Ngaka kele, agau mannangana ikia!”

⁶ Ka ina piris re kapunu ba barangalele ra kanrea ke kele Iesus, na keke reli kaligi roma, “Ngo katupite nga maiskovu! Ngo katupite nga maiskovu!”

Avae Pilatus ke role kerea roma, “Miau muni ngaka rave ba ngaka katupite nga maiskovu, ta iau ka sana kalipa ka otte e soali nge i.”

⁷ Nae reke taoamugmuga kae Iurame keke ale pangamologa te i roma, “Ka kamangng ka bangapaga te, ba bangapaga laeala ke role ta i nge mate kurumea pangamologangana ine patoe i muni kae Nutu Tuna.”

⁸ Ka inae Pilatus longe pangamologangarea laeala, na ke matau raumana. ⁹ Na ke lu lakallo muni ta bale ba ke ballagapite Iesus roma, “One ko pa nge tai?” Avae Iesus ke sane ale pangamologa inte te i. ¹⁰ Minmina nae Pilatus ke role kia ka iukiangana roma, “Ka sana omong ta alange pangamologa inte te iau ae? Ka sana longmatana nanguni roma, ka kau ka gingginga ta ulongo one na ngo lao. Ba ka kau ka gingginga ta katungpita one nga maiskovu bole.”

¹¹ Nae Iesus ke ale roma, “Taroma Nutu e ngailu sane te tunge gingginga te one, na sana ta kang ka gingginga ta kumangng ka otte nge iau. Minmina na agau e ulo iau ta kamang baingana e soali ke bollau nga baingang e soali.”

¹² Nae Iesus pangamologangana laeala ke bai kae Pilatus ta i avanga ta ulonge Iesus na nge lao. Ava reke taoamugmuga kae Iurame keke rereli kaligi roma, “Ngaroma one ngo ule agau laekia na nge lao, nae Sisa ka sana kolingana nge one. Agau e patoe i muni ka kelangpatali ke ketketea Sisa.”

¹³ Ka inae Pilatus longe pangamologa nginngina, na i ke atu kae Iesus lagapotu nga bale. Na ke tarapai nga taranga e nga kalingnana nga malle

a ri ke patoe kae Ina I A Lollo, ava nga kaling ae Iburume keke patoe kae Gabata. ¹⁴ Na kae laeala ka i a kae e nga kalingtupu nga Paska, ba kae ke pa basema kae matana lima ba kena ka sinro.

Nae Pilatus ke role kae Iurame roma, “Ngaka keke, kelangpatali ae miau ikia!”

¹⁵ Ava keke rereli kaligi roma, “Rave! Rave! Ngo katupite nga maiskovu!”

Nae Pilatus ke ballaga rea roma, “Kaka matea ta iau katungpitange kelangapatali ae miau nga maiskovu?”

Na piris re kapunu keke ale roma, “Ka sana i a kelangpatali ae mangng. Ke sa. Kelangpatali ae mangng ka i ae Sisa mana.”

¹⁶ Ka baina nae Pilatus ke pulia Iesus te ri ta katungpitange nga maiskovu.

Keke Katupite Iesus Nga Maiskovu

Minmina na ra balingkana keke rave Iesus. ¹⁷ Nae Iesus ke loa ka tolongana ka maiskovu ae i ta malle a ri ke patoe kae Malle A Agau Gilina Bagana, ba oreke patoe nga kaling ae Iburume kae Golgota. ¹⁸ Na keke katupite nga maiskovu nga inaeala. Ba pana lua keke katupita rea nga maiskovume kala nge i. Keke katupite te nga bava e pe ba te nga bava a laeva, bae Iesus ka i ngaliua.

¹⁹ Ba keke katupite turunglomatana te nga maiskovu ae Pilatus pa'e pala ore role roma:

IESUS E NGA NASARET, KELANGPATALI AE
IURAME

²⁰ Ba inaeala a ri ke katupite Iesus nga maiskovu ngia ke momo kokoro ta maga kunna e bollau. Ba keke pa'e turunglomatana laeala a ri ke katupite nga maiskovu nga kaling ae Iburume, ba kaling

ae ra balingkana re nga Rom eke patoe ka Latin, ba kaling ae Girikme. Nae Iura papatu keke keke.

²¹ Minmina na piris re kapunu rae Iurame keke loa te Pilatus, na keke role kia roma, “Sono ngo pa'e roma, ‘Kelangpatali ae Iurame’. Ngo pa'e pangamologa a i rolea roma, ‘Ka iau a Kelangpatali ae Iurame.’ ”

²² Avae Pilatus ke ala rea roma, “Pangamologa a iau pulia ke momo tapu.”

²³ Ka ina ra balingkana ke katupite Iesus nga maiskovu tapu, na keke rave lungapaga rae i re ngapotu ba keke tavao ki nga rina tugulu. Pana kenakena nge ri ke rave ina kena. Bae Iesus lungapaga ae i e ngallo ke momo bole. Ka i a lungapaga te a sana kana saingapita, a ri ke kuma kia ka malo ina kena mana. ²⁴ Minmina na ra balingkana nginngina keke palirole kerea roma, “Ita sana ngaka pallamoe. Ke sa. Ita ngaka kintoto ta kelange tai ke la ravunge lungapaga laekolong.” Ba ollaeala ke lele ta baina pangamologa a ri ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna nge lele mannangana ine role roma,

“Keke tavao ka lungapaga ae iau re ngapotu ngaliua nge ri,
ba keke kintoto ta kelange tai ke la ravunge lungapaga ae iau.”

Ka baina na ra balingkana keke kuma minmina.

²⁵ Nae Iesus naname, bae naname teiteikia, bae Maria tetoto a i ae Kilopas napengana, bae Maria Magaralene kala nga ragau pattoto keke meisinsi kokoro nga maiskovu ae Iesus bole.

²⁶ Minmina na ka inae Iesus keke naname kala nga barangalele laeala a kanna a i materaumane

ineke meisinsi kokoro, na i ke pa'taloe naname roma, “Avale laekolong, tung ikolong.” ²⁷ Na ke pa'taloe barangalele laeala roma, “Name ikolong nge aekolong.” Ba ngarume nga kae laeala, nae Iesus naname ke mommo nga barangalele laeala bale ae i.

Iesus Matengana

²⁸ Ngarume, ka inae Iesus lonamatana roma, kumangngme kinung rae Nutu tungu rea ta i kumangng ki keke rongo tapu, na i ke role roma, “Ka mate kau me.” I ke role minmina ta baina pangamologa eke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna nge lele mannangana. ²⁹ Ba ka me bagana te eke pasinue ka uain e mamaoga ke meisi nga inaeala. Minmina na keke bolue otte nga me bagana laeala, na keke parume uain kia. Na keke paupite ollaeala nga bega eke patoe ka isop kamana, ba keke kalapataea lakailu ta Iesus kaona. ³⁰ Ka ine inue uain laeala tapu, na ke role roma, “Kumangng ke rong!” Na ke toatula, ba ke ngata ta kannuna kange mirana.

³¹ Na kae laeala e Iesus mate ka i a kae e nga kalingtupu nga Paska. Ba kae e ngarume nga kae laeala ka la i a Sabat te e bollau raumana. Minmina na reke taoamugmuga kae Iurame keke ballage Pilatus ta i roleng ka ra balingkana ta sap- ingkole reke momo nga maiskovume kaereame, ba ta ri ravungpisiginge lavusakereame lagape ta baina sane ngeke momo nga maiskovume ka kae a Sabat. ³² Minmina na ra balingkana keke loa ta agau e kapunu a ri ke katupite nga maiskovu kala nge Iesus na keke sapikole agau laeala kaename. Na keke loa ta na lua na keke sapikole kaename

bole. ³³ Ava ka ina ri ke lele ngae Iesus, na keke kele ine mate tapu. Minmina na ke sane ke sapikole kaename. ³⁴ Ke sane ke sapikole kaename ava abalingkana te ke pare Iesus nga bavana ka gio. Na ka pannasa mana na totona kala nga me keke potumalaga. ³⁵ Ba agau e meisi be kele ollaeala ke turulomatana ta oru ra i kela rea, ba turunglomatanganana ka kaomannmannanganana kia. I ka lonamatana roma i ke rorole ka kaomannmannanganana, ba ke turulomatantana nga baina miao nga lomiauapatokona bole. ³⁶ Oru nginngina keke lele ta baina pangamologa a ri ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna nge lele mannanganana ine role roma,

“Ka sana nga gina te ngeke sapikole.”

³⁷ Ba pangamologa tetoto a ri ke pa'e pala nga Lau Ae Nutu Kanna ke role bole roma,

“Ri keke la kelange agau a ri ke paroe.”

Keke Pullue Iesus Lavusakia Lakallo Ta Baveng

³⁸ Ngarume nga oru nginngina, nae Iosep e ngae Arimatea, a i a barangalele ae Iesus kanna te ava ke pakokoea lopatokona laeala ae i kurumea mataungana ka reke taoamugmuga kae Iurame, ke loa te Pilatus na ke palonge ta i ravunge Iesus lavusakia. Ka inae Pilatus ngata, nae Iesop laeala ke loa, na ke rave Iesus lavusakia. ³⁹ Bae Nikoremus, a i a agau laeala ame pala ne loa te Iesus ka rigo, ke loa ta ravunge Iesus lavusakia kala nge i. Ke loa ka oru lua ra koirea lolo onreke kuma ki nga begame. Ba oru lua nginngina maenangarea ke base agau te avolau mirana maenanganana ka luana. ⁴⁰ Minmina na pana lua

nginngina keke rave Iesus lavusakia. Na keke lulupite ka malo iname kala nga oru nginngina ra koirea lolo kurumea Iurame baingarea nga talunge agau e mate. ⁴¹ Na nga inaeala a ri ke katupite Iesus nga maiskovu ngia, ka ura ore nga begame ke momo. Ba baveng ore nga talunge agau e mate ngia ke momo ngallo nga ura laeala. Ka i a baveng ore sane ke pullue agau e mate ngia tale. ⁴² Minmina na keke pullue Iesus nga malle laeala, ta kae laeala ka i a kae ae Iurame e nga kalingtupu nga Paska. Ba baveng laeala ke momo kokoro bole.

20

Iesus Ke Sigipaga Nga Mateng

¹ Ka sinro luluna ka kae e kapunu nga kumangnga maina ina osuguna tale, nae Maria Magaralene ke loa ta bavang a ri ke pullue Iesus lavusakia ngia. Na ke keke lollo ine sane momo tale nga baveng kaona. ² Minmina na i ke pira te Saimon Pita riluae barangalele laeala ae Iesus materaumane, na ke role kerea roma, “Keke ravumalaga patali kae Avolau nga baveng. Ba ka sana lomangngmatana roma, keke pulia nga ine ngaetai.”

³ Ka bainae Pita kala nga barangalele laeala ae Iesus materaumane keke kutapu eke lola ta baveng. ⁴ Ri pana lua keke pīrpira kinung, ava barangalele laeala ae Iesus materaumane ke kavesia Pita, na ka i pala ta baveng. ⁵ Na ke magolo ka tangkepangana lakallo ta baveng. Na ke keke malo ina reke lulupite Iesus lavusakia ki ineke kenkeno nangina ngallo, ava i ke sana lu

lakallo. ⁶ Ngarume isura, nae Saimon Pita e loa kurumea ke lele na ke lu lakallo ta baveng. Ba i ke kele malo iname ineke keno nangina. ⁷ Ba ke kele malo eke rugupite Iesus kunna kia ine sane keno kala nga malo ina reke lulupite Iesus lavusakia ki. Ke momo mana me i ka kiningngana nga inte toto. ⁸ Minmina na barangalele laeala ae Iesus materaumane ore lele kapunu nga baveng ke lu lakallo bole. Na i ke kela na ka lonapatokona. ⁹ Ta ri ke sane ke ravu lomatana tale ta pangamologa nga Lau Ae Nutu Kanna ore role ta inae Iesus la sigingpaga nga mateng.

Iesus Ke Lele Nge Maria Magaralene

¹⁰ Ka baina na barangalele lua nginngina rae Iesus kanna keke galiu. ¹¹ Avae Maria Magaralene ke meisinsi apotu nga baveng laeala ba ke tantani, ba ke magolo ka tangkepangana lakallo ta baveng. ¹² Na ke kele anggelome ka ri lua ra karea ka lungapaga reke kavauvaunga keke tattara nga inaeala ae Iesus lavusakia keno ngia pala. Te ke tara nga malle a kunna keno ngia, ba te ke tara nga malle a kaena puname ke keno ngia.

¹³ Na keke ballage roma, “Avale laekolong, ko meimia o tantani?”

Na i ke ala rea roma, “Keke ravupatali kae Avolau ae iau, ba ka sana laumatana roma, keke pulia nga ine ngaetai.” ¹⁴ Ke ine role minmina tapu, na i ke kampiliu ba ke kele Iesus ine meisinsi nga inaeala. Ava i ka sana lonamatana roma, ka i ae Iesus.

¹⁵ Nae Iesus ke role kia roma, “Avale laekolong, ko meimia o tantani? Ko sissilia tai?”

Nae Maria ka lonavavai roma, ka i a agau e ellapatali ta ura laeala. Minmina na i ke role kia roma, “Apanung laekolong, ngaroma ngo ravupatali kia, na ngo turu pakau ka ina one ule ngia. Na nga rave.”

¹⁶ Nae Iesus ke role kia roma, “Maria!”

Nae Maria ke kampiliu ba ke role kia nga kaling ae Iburume roma, “Raboni!” (ka mirana roma, Apangalomatanakana).

¹⁷ Nae Iesus ke role kia roma, “Ko sano ngo kali kau, ta iau ka sana loapatae te Tamau tale. Ava ngo loa ta kolingau memena, na ngo role kerea ka pangamologangau laekia roma, ‘Iau ka galiliu te Tamau bae Tamamiau. Ka galiliu te Nutu ae iau bae Nutu ae miau.’”

¹⁸ Minmina nae Maria Magaralene ke loa ta barangalele rae Iesus kanna, na ke turulomatana te ri roma, “Iau ka kele Avolau.” Ba ke turu pakerea ka oru nginngina rae Iesus role pakia ki.

Iesus Ke Lele Nga Barangalele Ra Kanna

¹⁹ Ka laio, ka kae laeala e kapunu nga kumangng maina, na barangalele rae Iesus kanna keke katukala kinung. Ba keke matautae reke taoamugmuga kae Iurame, minmina na keke bi-lagipite bale a ri ke katukala ngia kana biungame tapu. Ka panna laeala, nae Iesus ke loa, na ke maisi ngaliua nge ri. Na ke role kerea roma, “Momongpengana nge momo kala nge miau.”

²⁰ Ba ka ine role minmina tapu, na i ke pakosining rea ka kamaname. Ba ke pakosining rea ka

bavana bole. Minmina na ri ka loreasereng raumana ineke kele Avolau.

²¹ Nae Iesus ke role kerea muni roma, “Iau ka tungtunge momongpengana te miau. Pala nae Tamau ke ba iau, minmina na iau bole ka bava miau.” ²² Ka ine role minmina tapu, na ke isoe kaona bovonna ba ke role kerea roma, “Iau ka tungtunge Kannu E Tupu te miau. ²³ Ngaroma miau ngaka osurure ragau baingarea reke sosoali, na ngeke rongo. Ngaroma sana ngaka osururu rea, na ale ngeke momo tale.”

Iesus Ke Lele Nge Tomas

²⁴ Avae Tomas, a i a te e nga pana tangulelu ba lua a ri ke patoe kae Ririmas, ke sane momo ka inae Iesus loa te ri. ²⁵ Minmina na barangalele rae Iesus kanna reke momo ka kae laeala keke rorole kia roma, “Mangng ka kele Avolau!”

Avae Tomas ke role kerea roma, “Ngaroma iau sana nga kele parongpitame mallerea nga kamaname, ba sana nga pullue kamau ririna lakallo ta parongpitame mallerea, ba sana nga pullue kamau lakallo ta bavana, na ka sana la laupatokona.”

²⁶ Ngarume, ka ina kae ka ri lima ba mologi ke rongo tapu, na barangalele rae Iesus kanna keke momo ngallo nga bale muni. Bae Tomas ke momo kala nge ri bole. Minmina na, ka ina ri ke bilagipite biungame tapu, nae Iesus ke loa e maisi ngaliua nge ri. Na ke role roma, “Momongpengana nge momo kala nge miau.” ²⁷ Na ke role kae Tomas roma, “Atu ngo kala'e kamang ririna nakai. Ngo kele kamaume. Ngo kala'e kamang

nasai, na ngo pullue lakallo ta bavau. Ba sana nga longkalasa, ava nga longpatokona.”

²⁸ Nae Tomas ke role kia roma, “Ka one ae Avolau ae iau bae Nutu ae iau!”

²⁹ Nae Iesus ke role kia roma, “One ka longpatokona kurumea kelangang kau. Ragau re sane ke kela iau ava ka loreapatokona nga loreasereng.” ³⁰ Bae Iesus ke kuma ka killa pattoto reke bollalau nga barangalele ra kanna ragureame bole. Ba iau ae Ion ka sana pa'e ri kinung nga lau laekia. ³¹ Ava iau ka pa'e na kokorai ta baina miau nga lomiauapatokona roma, Iesus ka i ae Karais, ba ka i ae Nutu Tuna. Ka pa'e na kokorai ta baina miau nga lomiauapatokona minmina, na ngaka rave mauling e momo pasavele kurumea lomiauapatokonangana te i.

21

Iesus Ke Lele Nga Barangalele Ra Kanna Nga Sivoli Ae Galili

¹ Ngarume nga oru nginngina, nae Iesus ke lele muni nga barangalele ra kanna nga Sivoli Ae Taibirias. Ba ollaeala ke lele minakai roma:

² Saimon Pita, bae Tomas a ri ke patoe kae Ririmas, bae Nataniel e ngae Kena ngae Galili, bae Sepeti tuna memena, kala nga barangalele lua pattoto rae Iesus kanna keke momo kinung.

³ Nae Saimon Pita ke role kerea roma, “Iau ka lola launga lea ka po.” Na keke role kia roma, “Mangng nga loa kala nge one.” Ka baina keke taepatae nga manang na keke loa. Ava ka rigo laeala na ri ke sane ke laue lea te.

⁴ Ngarume, ka sinro luluna, nae Iesus ke maisi nga taona. Ava barangalele ra kanna ke sane ke kelapatokone roma, ka i ae Iesus.

⁵ Minmina nae Iesus ke kiu te ri roma, “Koli memena, ka sana kamiau lea ae?”

Na keke ale roma, “Iii.”

⁶ Na ke role kerea roma, “Ngaka toatape po nga manang bavana e pe na ngaka rave palu.” Ka ineke kuma minmina, na ka sana likirea ta ri utungpataenge po lakailu kurumea, i ke ponu raumana ka leame.

⁷ Na barangalele laeala ae Iesus kanna ae Iesus materalumane ke role kae Pita roma, “Ka i ae Avolau.” Ka inae Saimon Pita longe pangamologa laeala, na i ke lupage lungapaga ae i e ngapotu ora i palale pala ta kumangng. Na ke tugutao lakallo ta me ba ke goeinsigi ta taona. ⁸ Ava barangalele pattoto rae Iesus kanna keke loa kurumea Saimon Pita ka manang, ta ri ke sane ke momo ngatauga raumana nga taona. Ba keke kuma kaligi ta utunglalange po e ponu ka leame kurume rea. ⁹ Minmina na ka ineke so nga taona tapu, na keke kele sia e tuvtuve leame. Ba keke kele beret palu.

¹⁰ Nae Iesus ke role kerea roma, “Ngaka atu ka lea palu ra miao ka lau rea nasai.”

¹¹ Minmina nae Saimon Pita ke taepatae nga manang, na ke utulelea po ta taona. Ba po ke ponu ka leame ka ri 153 reke bollalau. Leame ka ri papatu raumana, ava po ke sane marae.

¹² Nae Iesus ke role kerea roma, “Ka atu ngaka kani kamiau.” Na keke kallo raumana, minmina na ka sana barangalele te ballage roma, “Ka one

a tai?” Ta ri ka loreamatana tapu roma, ka i ae Iesus Avolau. ¹³ Nae Iesus ke loa ba ke rave beret, na ke tunge te ri. Ba ke kuma minmina ka leame bole. ¹⁴ Ollaeala ka i ae Iesus lelengana a mologi nga barangalele ra kanna ragureame ngarume nga sigingpagangana nga mateng.

Iesus Ke Paginggingia Pita

¹⁵ Minmina na, ka ineke kani tapu, nae Iesus ke ballage Saimon Pita roma, “Ion tuna ae Saimon, matengraumanangang kau ke bollau nga ra kokorai matengraumana ngareangana kau?”

Nae Pita ke ale roma, “Iii Avolau, one ka longmatana roma, iau ka materaumana one.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Ngo pakania sipsip goekia rae iau.”

¹⁶ Nae Iesus ke ballage Pita ka balinglagangana kia a lua roma, “Ion tuna ae Saimon, one ko materaumana iau?”

Nae Pita ke ale roma, “Iii Avolau, one ka longmatana roma, iau ka materaumana one.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Ngo kelapatali masi ta sipsip rae iau reke sisina.”

¹⁷ Nae Iesus ke ballage Pita ka balinglagangana kia a mologi roma, “Ion tuna ae Saimon, one ko materaumana iau?”

Nae Iesus balinglagangana kae Pita ine ballage pa mologi roma, “One ko materaumana iau?” ke bai ka lotani ngallo nge Pita. Minmina na i ke role kae Iesus roma, “Avolau, one ka longmatana ka orume kinung. Ka longmatana roma, iau ka materaumana one.”

Nae Iesus ke role kia roma, “Ngo pakania sipsip rae iau reke sisina. ¹⁸ Iau nga role kone ka

kaomannmannangana roma, pala, ka ina one a taulai tale, na one ko umma ta ligong one muni. Ba ko tatao ta iname kurumea longngana mana. Ava ka ino ngo papisigi, na ko la kalange kamangme, na agau tetoto ke la ligong one. Na ke la loanga kone ta ina nga one sano bai ta loanga te.” ¹⁹ Ka inae Iesus role minmina, na i ke rorole ta mateng matana ae Pita la pangavolaunge Nutu giana kia. Nae Iesus ke role kae Pita roma, “Ngo atu kurume iau!”

²⁰ Nae Pita ke kampiliu ba ke kele barangalele laeala ae Iesus materaumane ine tatao kurume rea. Ka i a agau ame pala ne pakenopaia kunna nge Iesus mautuna nga kaning, na ke ballage roma, “Avolau, tai ke la ulongo one ta reke la baingasoali one kamareame?” ²¹ Ka inae Pita kele, na i ke ballage Iesus roma, “Avolau, taru ke la leleleng nge aekolong?”

²² Nae Iesus ke ale roma, “Ngaroma iau nga matea ta i momong ta nge lele nga ina iau nga atu, ka sana ora kaning. One ngo atu kurume iau.” ²³ Ngarume na pangamologa te ke tao kalaoka ngaliua nga ra lopatokonakana roma, barangalele laeala ke sane la mateng. Avae Iesus ke sane role kia roma, ke sane la mateng. Ke sa. I ke rolea pangamologa laekia mana roma, “Ngaroma iau nga matea ta i momong ta nge lele nga ina iau nga atu, ka sana ora kaning.”

²⁴ Ka i a barangalele laeala mana e turulo-matantana ta oru kokorai, ba i ke pa rea nga lau. Ba ita ka loramatana roma, turunglomatanangana ka kaomannmannangana kia.

²⁵ Ka oru pattoto ba ka ri papatu onrae Iesus kuma ki bole. Ava ngaroma ri ngeke ava ta pange lau reke pamologa ta oru nginngina kinung, na nga kelangaungana, mogalo laekia e ngape ka sana nga malle ta pulinge lau nginngina kinung ngi.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3238a1a0-2fbe-509b-b9f0-e310db3d0d43